की

१०९४

कतिंपुन्हि

ठाकूरलाल मानन्धर

रमापति राज शर्मा

धर्मरत्न 'यमि'

ज्ञानुराजा श्रेष्ठ

राजा शाक्य

गौतम दास अमात्य

बुद्धलक्ष्मी शाक्य

ओलाफ रुहेन

डा. होमराज बज्राचार्य

कमला

व मेमेगु स्थायी स्तम्भ

मोहनिया भिन्तुना

छगूया १।-

२०३१

मोहनिया लसताय्

सकल यात्रु वर्ग व नेपाःमिपिन्त

भिन्तुना

शाही नेपाल वायु सेवा निगम

नेपाल भाषाया
लय्‌पौ

संरक्षक
चित्तधर 'हृदय'

सम्पादक व प्रकाशक
हेमवज्र वज्राचार्य

सहायक सम्पादक : विष्णु चित्रकार
व्यवस्थापक : पद्मरत्न तुलाधर

दँ १७ | नेपाल सम्बत १०९४, कौला | थ्यं ल्याः १५३

नारद स्मृति

न्ह्यब्वःम्ह– ठाकूरलाल मानन्धर

ऋणदान (Recovery of debts)

ॐ नमो नारायणाय । ॐ नमो धर्माय । दानागण काये बियेया व्यवहार ह्लाय ।

बाप सिकाले बापया दानागण काय पनिस्यं थव थव वोन पोले माल ख, नाप चोङा जुरसनों ब्यागल चोङा जुरसनों, बापया कुल उधररपे माल जुह्मा ।

ब्यागल मचोंग्व बबान ब्यागल मचोंग्व फुकिं-जन मामन बु थजुर मूल कुटुम्बयातं त्याङ हयाव थ्व पनि सिकाले लिव चोंग्वन पोले माल, मूल कुटुम्बन पोले माल ।

अजाया दानागण प्यंवोस छिवो छ्यन पोले माल्व, ब्यागल चोंकाले नापं च्वंकालेस थोन पोले जुरो ।

बापन म्वंचा प्रति आसरपं थम मुक्ति जुये येस्यं थ्वते खो अजायाबापया दानागण थम मनस्यं मतिस्यं ख ऋण पोलन पूर्वज द्वाको मुक्ति याये मालं ।

धर्म दंग्व, तपयाक्व पुरुष थजुर अग्निहोत्र याक्व थजुर दानागण मालकं सिकाले ओन याक्व वर्त्तया नों तपया नों अग्निहोत्रया नों फल धनीयातं तु जुरो ।

कायया दानागण बापन पोले ममाल, थ्वतेस स्त्री विषयन मालका दानागन, क्रोधन मालका, थ्वं त्वंङ मालका जुर ल्वाङाव मालका, मिसलकनक जुया दानागन, थ्वतेस मालका दानागन वापन पोले ममाल, थ्वते बाहिकन जुक्व पोले माल ख, कायन जुको बापया दानागन पोले माल जुरो ।

बापन छोयाव त्याङ हया दानागन, मूल कुटुम्बयात त्याङ हया जुयु जुरो थेस जुको बापन पोले माल जुरो । शिष्यकारन दुंवोल जात्रवम चेटन कलातन, कारजीन थ्वतेस्यं मूल कुटुम्बयातं निमि-र्तिन त्याङ हया दानागन मूल कुटुम्बनायकन पोले माल जुरो । बबायाके त्याङा ढोकह्म फुपंयाके त्याङा दानागन मपोलस्यं बाप सीकाले काय पनि नियदं मद्वाटोले धनीस्यं सिस्य म्हेमदो जुरो नियदंन लि-ह्मय तेव । म्यम्व बिये दानागन जुको बाप द्वाकाले

नों मद्वाकाले नों कायन पोले माल जुरो ।

पुरुषया दानागन थजुर कायया दानागन थजुर स्त्रीन पोले ममाल स्त्रीयाके म्हे मदो पुरुष व नापं वंङ त्याङ हया बु थजुर थम हङलुस्यं त्याङ हया बु थजुर पुरुष म्वातोले स्त्रीन पोले ममाल स्त्रीयाके म्हे मदो ।

पुरुषन छोयाव त्याङ हया दानागन पुरुष सिङाव लिव चोंग्व स्त्रीन थव काय मद्वाकाले थम पोले माल । रजकिनि शवरिणि गुलिनि शुण्डिनि थ्व प्यंम्हंस वाहिकन जुको स्त्रीन थव पुरुष मसेयकं त्याङ हया दानागन पुरुषन पोले ममाल, पुरुषया वन्धन आदिपं आपति जुयु जुरो थ्व खेनस कुटुम्व योतन पुरुष मसेयकं त्याङ हया जुरसनों पुरुषन पोले माल ख ।

रजकिनि आदिनं प्यम्हंया जुको स्त्रीन व्यवहार याये क्रिया जुरङान पुरुषन पोले माल्व ।

पुरुष सिङाव म्वंचा रहिस्यं चोंग्व स्त्री पुरुषन मालकं ताथा दानागन थजुर थम काय प्रति ग्रपेसलागरपं त्याङा दानागन थजुर मपोलस्यं काय वोवास्यं पाचकं म्यंवु पुरुषयाके पसनन वंकाले थ्व म्यसा याके दानागन म्हे मदो कायन पोले माल जुरो ।

तोसन निसंतान दानागन दव पुरुष सिङाव सूनेन च्वंग्व स्त्रीयाके दुंलास्यं वव पुरुषन थ्वया दानागन द्वाको पोले माल दो नों मदो नों थ्व पुरुषया तु जुरो । दानागन माल पुरुष सिङाव वाली मोचा थोल म्यसान म्यंवु पुरुष लिस्यं म्वंचा ज्वङ वंकाले थ्व पुरुषन म्यसाया दानागन द्वाको पोलकाके माल मपोलसा थ्व स्त्री छाडरपे माल्व ।

दानागन मपोलस्यं पुरुष सिङाव थ्वया स्त्री लिथो हङथो बु म्यंव पुरुषन कलात यायु जुरो थ्व पुरुषन दानगन पोले माल छम्हं कलात यातसा बच्छि पोले माल नेम्हं कालसा द्वाकों वु पोले माल ।

पुरुष द्वा द्वा वु स्त्रीन अंगिरपं याङा कारज अप्रमाण जुरो पुरुषया आपति जुयु जुरो पुरुष तरपे लागरपं याङा कारज बाहिकन विशेष छें वु दान याङा ह्यंङा वोया अकर्ण । स्त्रीन वू छें दान याङा ह्यङ वोया पुरुष अनुमतन याङ पुरुषन छोडरपं जुरसा कारण वंग्व, पुरुषनों कायनों मदोया अपासे अनुमत याङ याको तु करण जुव जुरो । पुरुषन मंङन थव स्त्री यातं बिया विषय पुरुष सिङाव लिचोस थम येथे ने तोने मिये म्यम्व बिये तेव ख वू छें बाहिकन वू छें बिस्यं तया जुकोस ववोन तु येया येया याये तेव ।

[कथहं]

दानागण = ऋण । बाप = बा:, बबा । द्वाको = दक्व । थजुर = थजु । बु = हे (emphatic particle) । मूल कुटुम्ब = कुटुम्ब नायक = छेँया हामा जूह्म । मिसलकनक=जमानी । शिष्यकार=चेला । दुवोल (दुथ्याः ह्म) जाजवम चेट = थः पत्यारय् तोतातःह्म नोकर (विश्वास पात्रह्म) । कारजी = छेँया कारवार याना च्वंह्म, बंजाः थें (officiating) ज्याखँ याना च्वंह्म । ढोकह्म फुपं = तरिब्वा । खेनस = क्षणस । ताथा = (मायका) थकूगु । प्रपेस लागरपं = नाप चों बलय् । पाचकं = पाचुकाः (तोताः) । पसनन = पय्नं । सूनेन = पयनं मवंस्य । दुंलास्यं वव = न्हूह्म भाःत जुयाः वःह्म । वालीमोचा=minor (प्वाथय् दुह्म)। पोलकाके=पुयके । छादरपे = तोलते । द्वा द्वा= दयक दयक । अंगिरपं = न्ह्यलुयाः, जान्ने जुयाः । लागरपं=लगय् जुया । ह्यंङा वोया=मुक्ति बिक्ति (?) । छोडरपं = तोतुगु । अपासे = थव ?

दुरुइ दुवालाः जिं 'ने' कया

–रमापतिराज शर्मा 'चुलि'

सुं बुयाकथं 'अङाय्' धकाः ख्वइगु हे नं वयात आवश्यकतानुसारया छता दुरुया निंतिं खः धाये-गुलिइ थन माक्व अंश सत्य जू वःगु दु। "अङाय्" छगू 'योमां' या सम्बोधन स्वयाः नं ह्लापाया सः खः। अव्ह थन प्रकृतिया विवेकं हे "योमां" या मामं थःगु 'अङाय्' सलं माःछि खाना वःगु दुरुपीचा मचाया म्हुतुइ स्वथने यंकिइ। मचायात आः "अङाय्" या सार्थक लिसः दइ। मचां आः नैसर्गिक ज्ञान कथं हे दुरु च्वीँक सालेगु भासंनिसें थःत माःगु भाय् स्यना वनेगु व अभ्यस्त जुजुं वनिइ। दकले ह्लापां मचायात नैसर्गिकतां म्हंके ब्यूगु थ्व दुरु खः। अथवा थुकथं दकय् ह्लापा सइगु भासं ह्मइगु व थुइगु भाषार्थ हे थन दुरु जूवना बिउगु दु। उकिं दुरु खँग्वः सुयां भिन्न गोत्रिया भाषायाके त्यासा काःवने माः कथंया खँग्वः मखु। अले थ्वया अथे हे थज्याःगु मात्रया थःहे मौलिक खँग्वः दइ, न्ह्यागु भाय्या नं। अले थ्व हे खँग्वः थःगु सजातीय भाषाय् इना व पाना वनेफु तर माला व वायेका स्वयेबलय् वया स्रोत बांलाक लुया वइ। थुकथं आः दुरु खँग्वः छीगु मौलिक, अमौलिक अले थ्वया स्रोत गनं ? छकः नं वाला स्वये।

दुरुलिसें उथें जोगु संस्कृतय् दुग्ध दु। वया क्रिया 'दुहदोग्धि' दु। संस्कृतया 'दुग्ध' शब्द थःगु धायेगु थथे बल्लागु हा दु। जब कि 'दुह' थथे वया धातु हे दयाविल। थ्वयात हे नेपाली 'दूध' त्याजिना च्वंगु दु। खः थ्व 'दूध' संस्कृत 'दुग्ध' या संतान खः नेपालीया निंतिं थ्व मेथाय्या आगन्तुक शब्द धायेम्वाः। छाय्धाःसा नेपालिनं संस्कृतया हे सन्तान खः। थःगु पुरुखाया हे शब्द ज्यय्गुलिइ मौलिकतां ह्लनेमाःगु मदु। उकिं दूध खँग्वः नेपाली छाय् ? शंका दुहां वये फइमखु। वया थ्व खँग्वः स्वाभाविक अले आधि-कारिक खः। तर आः नेपाल भाषाय् थ्व खँयात चर्चा याये माःगु दु, दुग्वं दुरु जूवन खःसा। छाय् धाःसा थन माःछि सिया धापु नं दु। अव्ह माःसा थन च्वपु नं दु। संस्कृत 'दुग्ध'–'दुरु' सितु ल्याः ४५ इन्द्रमाली । अय्सा गुकिया हुनि प्रकृतिं स्यंगु कथं 'अङाय्' व वया विकास 'योमां' शब्द पिहां वल वया छु थःगु भाय् मदुला ? अथवा नेपालि थें नेपाल भाषा नं संस्कृतया हे सन्तानला ? अथवा थन माःछिचा हा काये धुंकुगु कथं फुक्क भाय्या मा हे संस्कृतला ? थन प्रश्नत थय् हुल चिंक खुसि बाः थें वइ। थुकिइ जिगु छगू चिकिचाहाःगु लिसः याकनं व ह्मोचाःगु लिसः। संस्कृतय् कृय–करोति, नेपाल भाषाय् याये–याइ थथे धातुंनिसें बिस्कं दु। उकें थ्व संस्कृतया सन्तान अले वया परिवार दुनेया भाषा

थ्व नेपाल भाषा मखु । तर थ्व छखें ह्वना भाय् खये धुंकुगु अवश्य ख: अय्‌नं थ्व संस्कृतयात यक्व अंशय् मित्र धायेत नं तस्सकं थाकु । थीगु खँग्व: कायेत त्यासाया रूप मजुसें अपहरणया रूपं याना च्वंगुदु । हानं थीगु भाय्‌यां खँग्व:यात थ:गु खँग्वलं त्यलेगु, पालेगु ज्या यक्वं जुयाच्वंगु दु । अथवा संस्कृतं थीगु खँग्व:यात यक्व तंका च्वंगु दु ।

'दुग्धं' 'दुरु' जूव:गु ख:सा नेपाल भाषा शब्द-यात थ्व दुरु शब्दं तंकाबिल । अर्थात् दुरु वाचक शब्द नेपाल भाषायाके मदये मा:गु मदु । संस्कृत-लिसेया स्वापू न्ह्योनिसें नेपाल भाषा–भाषीयात दुरुया मा:पह: अनिवार्य दु । उलि जक मखु दुरुलिसे दुरुया सवा: लिसें न्ह्याम्हं सुपरिचित । फुक्कं नसात्वँसाया सवा: स्वया:नं वया मां पाखें दुरुयानि ह्लापां सवा: थुइ । व वया परिचित जुइ । हवाइजहाजया नेपाल भाषां पुलां भासं नां मदयेफु । जब कि थ्व हवाइजहाज हे पुलांगु मखु । अन्य भाषा–भाषीतय् उद्योग व कार्यशीलताया उपल-ब्धि हे थ्व हवाइजहाज ख: । थ्व वैज्ञानिक युगया देनं बिउगु थ्व त:जिज्वलं ख: । गुगुं वस्तु न्हूगु अले मेथाय्‌या कथं लुमनिबलय् थीगु भाषाय् थ्वया नां थीगु भाषां छुथें धका: मा:वने म्वा: । अय् नं थीथाय् सत्तिक वये धुंकुगुलि थ्वया नां छु धका: मजुसें छु तयेमालि ?, गथे तयेमालि ? धयागु प्रश्न धा:सा वइ थन । अले थ्व नेपाल भाषा न्हूगुलिइनं मा:छि सम्पन्न जुजुं वये धुंकुगु पुलांगु-लिइनं त:कथं मि बल्लागु थ्व भासं थथे याउँक नां च्वंवन "फय्‌ख:" जुया: ।

'दुरु' खँग्व: आ: संस्कृतया लोभया वलाँति खना: ग्याना: थीगु दुरुवाचक खँग्व: गन वना: दुसुवन । अथवा दहे मन्तला छक: मालास्वये आ: । थौंया छचला–ज्यला थ्व लिसे वइगु खँग्वलय् नं गनं लुयामव: थथे । थीगु ह्मय् हे माला स्वये, दुरु दुरुपो, दुरुपाँय्, दुरुछें, दुरुपिपिचा, दुरुना: ई. । थननं दुरु त्वता: दुरुवाचक खँग्व: मेगु लुयामव: । सादुरु, मेदुरु, कस्तिदुरु, चोलेदुरु, थननं दुरु हे ज्यला च्वन । ल:सलि–दुरुसलि, ल:दुरु, दुरुम्येय् दुरुकँ (दुरु न्ह्यायेगु थल) थपिनं दुरु हे तिनि, आ: दुरुया अवस्थान्तरय् स्वये– दुरुखो, दुरु प्वीं, दुरुमह्रि, थन नं दुरुया हिला मेगु रूप मदु । दुरु फातापुले, दुरु सुये, दुरु न्ह्याये, दुरु त्वने, दुरुघा: जुये, दुरुखाये, थथे क्रिया तया: छचलेगुलीनं दुरु खँग्व: मन्हं । ह्लापाया ज्यलाय् स्वये– "बल हुनिन दुरु वासा–वासायाङा स्वकबेलस," 'धरि दुदु अस्ता' "दुदु मादे छाय्", थथे दुरुया पूर्वरूप वहे जक लुया व: । हानं स्थानीय भाय् येँ, यत, ख्वप, आदि भासं माला स्वयेबलय् नं आ:तकया खोजं थ्वया मेगु नेपाल भाषा पह:गु खँग्व: लुया मव:नि । सकथासं दुरुयात हे नवाना च्वंगु दु ।

आ: 'दूधकोसी' वना: मात्रा स्वये । दुरुया नामं हे द:व:गु दुधकोसी थन नं दुध दुरुहे जुल । थीगु भाय्‌या दुरुवाचक नां मदये धुंकल । तर अवश्य ह्लापा दूधकोसीया नां मेगुहे दु, थीगु भाषं हे दु । छाय् धा:सा थन आर्यपुरुषत लिपाहे तिनि वल । गुकिया न्ह्यो नेवा: सम्बन्धित थ्व किरात प्रदेश ख: । दूधकोसीया कोसी खुसि थ्व थीगु हे शब्द ख: कौशिकीया मखु, जब कि सप्तकोसी मध्ये छगू आ:हेनं थीगुहे खँग्व: "लिखु" (लिल:या खुसि) जीवित दनी गुकिया अर्थ दूधकोसीथें पित्तल कोसी मजूनी । सगरमाथाया ञ्यामोलोङ्मा स्वया: स्व. इतिहास शिरोमणि बाबुराम आचा-र्यया कथं " ... ... किरात प्रदेशमा बसेका

भिन्न भिन्न कोसीहरूलाई नयाँ गएका बाहुन र क्षत्रीहरूले सुन–कोसी, तामा–कोसी, दूध–कोसी, आदि नाउँ राखे । सुन, तामा र दूध ती कोसी-हरूका किरात बोलीका कर्णकटु नाउँका अनुवाद अड्कल गरीन्छन् । किन भने कोसीहरूमा एउटा सानु चाहिं अचेल पनि लि–खु कहिन्छ" । खः थ्व खँ कथं क्षीसं थ्वयात पत्याः जुयेत तापाक्क माःवने म्वाः । न्ह्योनेसं वागमती नदी दु । वागमती नदी नं क्षीगु नेवाः भाय्या मौलिकतां न्हनाः तना च्वन । वागमती नदी माःछि तःधंथें विस्तृत अले उलि हे नांदं । धार्मिक महिमा कथं नं । तर चिकिचाधंगु जुयाः हे तुकुचाया नां तने म्वाःला-च्वन जब कि वागमती थें हे थ्वयात नं संस्कृतया इक्षुमती ह्लाःमवःगु मखु तर इक्षुमती छगू सहायक नदी जुयाः वाग्मतीया न्ह्योनय् प्रख्यात जुये मफुत । थन मोल्हुयेगु महीमा नं गनं बांलाक दुग्यले मफुत । उकिं इक्षुमती शिथिल जुल उकिं "तुकुचा" म्वाना च्वनेफत । दुरु नं क्षीगु दैनिक जीवनं यक्व ह्मसिया वःबलय् यक्व छचले माःगु शब्द जू बलय् गुलि ज्यल उलि हे दुरु खँग्वः छचला ज्यलाय् न्यंक न्यनावन अले थुकथं दुरु खँग्वःया विकासं थ्वया क्षीगु मौलिक खँग्वः ह्नने मालावन गथे बागमतीया विकासं वया नेपाल भाषा खँग्वः तन । थन दूधकोसीया नां ह्लापा क्षीगु भाषं हे छु गयाःगु अर्थ "कोसी" ला क्षीगु हे खत दूध (दुरु) क्षीगु मखुत । थ्वयात हे क्षीसं माला-च्वना ।

आः क्षीगु भाषा पिने वनाः क्षीगु भाय्या हे सजातीय भाय् मेगु भाषाय् नं छक्वः माला स्वये । क्षीगु भाय् लिसे गाक्कंतुं सतिगु भाय् घनिष्ठ सगोत्रीय भाय् "तामाङ भाषा" य् स्वये थ्व दुरु-यात छु धाइ । थुकिं धाःसा "ङे–ङ्हे" आदि कना च्वंगु दु । अले गुरुङ भाषां नं "ङ्हे–हें, हेंचुवाह्नी (दुरु मीह्म मनू)" थथे हे ज्यला च्वंगु दु । यदि थय् खसाः थ्व हे ङे, ङ्हे–हें आदि हे क्षीगु नेपाल भाषाया दुरुवाचक खँग्वः खःला छकः थय् वायेका स्वयेगु युक्ति संगत जू । छाय्धाःसा क्षीगु भाषा खँग्वः लिसे थ्व भाषाया खँग्वःत यक्व हे छता हे जुयाः स्रोत छथासं हे जुया च्वंगु यक्व प्रमाणित जू । गुगु क्षीगु मिखा चुलिने (साक्षी) संतुं दु । थथे संस्कृत, हिन्दी, नेपाली थमि थःगु परिवार कथं मिखायात कथहं 'अक्षि, आँख, आँखा' जूसा नेपाल भाषा, तामाङ भाषा, गुरूङ भाषा आदिया मिखा, मि, मि,' छगूतुं दु । अथे हे संस्कृत, हिन्दी, नेपाली "पञ्च, पाँच, पाँच" आदि जूसा नेपाल भाषा, तामाङ भाषा, गुरुङ भाषाय् कथहं, ङा, ङा, ङ" थथे हे दु । उकिं हे नेपाल भाषाया थथे दुरुवाचक शब्द नं माले थाकुबलय् (गुगु मदये हे मदुगु) थ्वहे "ङे– ङ्हे, हें" खइ भनं लुमंकः वयाच्वना । अय्सा थ्व ङे–ङ्हे, आदि हे नेपाल भाषं छुं कथं लुमनेगु दुला ? थुकथं छकः नं मालास्वये थःगु खँग्वः हे खः धका ह्लाः बस्वानाः धाये फैगु दसि मध्येय् छता वया क्रियाय् वनाः चुला स्वयेगुनं छगू पाय्छिगु लँ दु । गथे खुये–खुँ, कुये–कुसा, थुये–थुवा, थू (बुँ थू) आदि । थ्वहेथें थ्व "ङे–ङ्हे," आदि यात नं छकः थुकथं ह्मसीका स्वये । क्षीगु भाषाय् ह्मिगः यागु "ङे" थौंया "ने" जुये धुंकल, गथे ङेपाल–नेपाल अथे हे ह्मिगः यागु "ङ्हे" नं थौंयागु "न्हे" जुइ । थथे "ङ्हेवने–न्ह्येवने–न्ह्योने" थुकथं भाषाया खँग्वःया प्रकृतितयृत अध्ययन यानां वये बलय् थयनं क्षीसं लुमने माः– ङे–ङ्चा, ने–न्या, न्हे–न्ह्या, ङे–हें–

ह्य, ह्या आदि थुकथं हिला पाना वनेफु खःसा आः दुरुलिसे वैंगु क्रिया मध्येय् छगू "न्ह्याये" क्रिया दु गथे 'दुरु न्ह्याये' । थ्व हे "न्ह्याये" या न्हापलं (पूर्वरूप) छगू "ङ्ह्याये" खः आः थुकथं हे थय् "दुरु न्ह्याये" "ङ्ह्याये" लुमंकाः थ्व तामाङ आदि भाषाय् ज्यःवना च्वंगु थ्व "ङे, ङ्ह्ये, हें" आदि शब्दत हे नं क्षीगु नेपाल भाषाया शब्दत खत। क्षीसं यक्व ह्लापाहे थ्व खँग्वः ङे ... आदियात त्वःफिकल । संस्कृत दूग्ध, दुदु, दुरु खँग्वलं थःगु खँग्वः लोमंकल । हानं क्षीगु भाषाय् मेकथं छक्वः माला स्वये । गुरूङ भाषाय् दुरुयात हें दुसेंलि थ्व 'हें' यातनं वाला स्वयेगु पायूछि जुइ क्षीसं दुरुछेँया ह्म बृतियात ह्याकुला धैच्वना । आः थ्व ह्याकुलाया स्वंगलं आखःया विस्कं विस्कं तयाः ह्मसीका स्वये । दुला, पिला, स्येंला, चिला, आदि पाखें थ्व ह्याकुलाया लायात ह्मसीके- आः ल्यंदनि "ह्याकु" थ्व "ह्याकु" या 'कु' यात 'ह्लकु' ह्लकुपता, ल्हुकुगाः, ककु कथं लुमने ल्यंगु ह्याहे थ्व दुरु अर्थक गूरूङ भाषां कंगु 'हें' 'दुरु छेँ' या ह्मया ब्वतिस च्वंगु थ्व ह्याकुलाया ह्याहे हें खः- दुरु खः । सगोत्री भाषाया गुहालि तना च्वंगु खँग्वः "हें" यात थय् लुइका च्वना । क्षीत थुकि ह्मारे लसता दु ।

छह्म दुरुत्वंह्म चीमचाया निंति ह्लाःपति नं दुरुगोचा जू । धात्थें थ्व दुरुपोया लुमन्ती थ्व ह्लाःपति खः जब कि दुरुपीचाथें ह्लाःपति चुचु प्यायेगुनं प्रकृति हे स्यना बी मचायात । मचायात स्याःयासें ख्वाःन्ह्योने थ्यंक यंकाः थ्व हे ह्लाःपति क्यनाः 'नेऽका' याइगु मचां नं थथे हे ह्लाःपति क्यना 'नेऽका' याइगु स्यना च्वनिगु म्वायुन, खें न, 'खें का' धायेथें थ्व 'नेऽका' खः म्वाय् खेंया अर्थ दुथें थ्व 'नेऽका' या अर्थ छुले ? थय् प्रश्न लुयावइ । मचाया निंति सुबोध दुरुपीचा खःसा अले थ्व ह्लाःपति दुरुगोचाया संकेत खःसा 'नेऽका' या अर्थ 'दुरु' याउँक खत । ङहे-न्हे, ङे-ने कथं आः क्षीगु भासं लुमंका थ्व नेया अर्थ दुरु बांलाकहे त्याजिल । थ्व यक्व पत्याःयाये छिन दुरु अर्थक क्षीगु थःगु भाय्या खँग्वः थ्व ह्याकुलाया ह्याग्वलं थुकथं कना च्वंगु दनि । संस्कृतया प्रहारं यक्व घाःपाः जुयाः सितला म्वातला जुया च्वंगु थ्व नेपाल भाषया थ्व हे ह्याकुला खँग्वलय् च्वनाः बल्ल बल्ल म्वाना च्वन । थ्व हे ह्याकुलाया हिलावना च्वंगु मेगु खँग्वः दनि । वखः ल्हुसु, थ्व हें या हिलाया ह्या-ह्याकुलाथें हे ल्हुसु खः । 'ङहे-न्हे, न्ह्याय्' क्रिया लुमना थें थ्व न्हेया 'न्हे-ल्हे, ल्हुसु' थ्वयात थथे नं लुमने जिल । आः हानं मेथाय् वना स्वये- ह्लया ह्ल जूगु थाय् ह्लपांया ह्लपांथें (ख्वप भाय्) ह्लकु; ह्लकुपता, न्ह्यपु, थपिं नापंया थासे ह्ल मजूसे ल्हुकुगाः दु । थपिं थन ह्ल मजूसे ह्ल गय् जुल थ्वया लिसः 'ह्ल व ह्ल' नापं लागुलि जुल । थय् न्हे (दुरु) या ह्ल नं जुल अथे हे संक्रान्ति न्हुया संल्हु यातनं स्वयेगु दनि थन । आः छताजिया सि 'ल्हुसिचा' यातनं लुमने थ्व ल्हुसिया ल्हु नं न्ह्या हिला खः दुरु खः छाय्धाःसा थ्व ल्हुसिचाया ति त्वनेबलय् नं माःछिचा न्हे (दुरु) या हे सवाः वः । अथे थ्वया उन (रंग) नं दुरु थें हे तुइसे च्वं थ्वया ति दुरु खयाः हे घ्यो नं दःवने छिन गय् ल्हुसिचा घ्यो- (चिउरी घ्यो) उकिं ल्हुसिचाया ल्हु नं दुरु खत । थ्व ल्हुसिया ति थ्व हे न्हेयात संस्कृतया प्रहारं छु छु नं कथं घाःपाः जुयाः माःछिचा ह्मसियेत अजनं थाकुनि ।

[ल्यं १३ पेजे]

झीसं जक झीगु भाय् तोत्यगु छाय् ?

–धर्मरत्न 'यमि'

थः भाषा, धर्म, देश, मांबौ व जातियात हेला-याइपिं नर पशु धयागु उखान संसारय् दु; उकिं सुं जाति थःगु भाषा तोताः थहां वल धयागु गुगुं द्विप महाद्विपया देश महादेशया जातितय्गु इतिहा-सय् खनेमदु; बरु "अथे याःपिं ह्लना वन," धयागु जक खने दु। उकिं झीसं जक छाय् थःगु भाषा तोता वनेगु ? थ्व छगू अजुगति तायेमाःगु न्ह्यसः खः। मेमेगु देश–बिदेशया जातितय्गु खँ तोता छ्वयाः झीगु थ्व देश नेपालय् वया च्वना च्वंपिं मेमेगु देशया अनेक जातितय्गु जक हे खँ काये– नेपाल दुने बने ज्यायेत वया च्वंपिं माड-बारी गुपिं कि छह्म् जक दै, अमिसं थःगु भाषा थःथवय् तोतूगु मदु, अमिसं झीगु भाषां झीपिंनाप बने ज्यायेबलय् खँलाबला याना नं च्वनी। अथे हे मुसमांतसें नं थःथवय् थःगु भाषा ह्लानानं च्वनी झीनाप झीगु हे भाषां तुं खँ ह्लानानं च्वनी। अथे हे मेमेपिसं नं याना वया च्वंगु दु।

निसः त्याति दँ न्ह्यो गुबलय् झीसं झीगु हे भाषां राजकाज यानावया च्वना बलय्ला थन दुहां वक्वसित झीगु हे जातिसं दुकयाः झीहे याना वया च्वनागु खः। अऊ लिपातकनं अर्थात् पृथ्वी नारायण शाह जुजुं थन राजधानी दयेकाः थौंया " नेपाल " यासेंनिसें चन्द्र शम्शेर प्रधानमन्त्रीया हुकुमं राज याना वया च्वंगुया बच्छिति इलय् तकनं झीगु भाषां राजकाज याना वयाच्वंगु दसि दु। उलिजक मखु वीर शम्शेर प्रधानमन्त्री बलय् सँ देश नाप जुलला चीन महादेश नाप हे जुलला छगू मिलापत्र (सन्धी) जूबलय् तकनं झीगु भाषां जूगु दसि दु। लिपा चन्द्र शम्शेर प्रधान-मन्त्रीं तिनि झीगु भाषां राजकाज यायेगु अर्थात् अड्डाअदालतय् झीगु भाषां च्वयेचिये याये मजीकूगु जुयाच्वन। अबलेंनिसें वयाः राणाशाही ई जोछि झीगु भाषायात गुबलें तप्यंक गुबलें बेक्वयेक क्वत्यला ह्या च्वंगु खः। तर अबलय् नं झीसं थ्व भाषायात मतोतुसें वया च्वनागुया प्रमाण उगु कालय् जन्म जूपिं जगतसुन्दर मल्ल, सिद्धिदास माहाजु, निस्थानन्द गुभाजु, जोगवीरसिंह आदिपिं व जिपिं १९९७ सालय् क्यारखानाय् वनापिं फत्ते बहादुरसिंह, चित्तधर 'हृदय', सिद्धिचरण, केदार मान ब्यथित, हरिकृष्ण साहु व जि स्वयम्पिसं नं गति गतिलाःगु काव्य, महाकाव्य, गीतीकाव्य व चापाःचिपाः कवितात च्वयाह्या च्वनातिनि। थौं अर्थात् राणाशाही अन्त जुये धुसेंलि सुनानं त्योगु मदये धुंकुसेंलि गुलि झी जातियापिसं झीगु भाषा तोतल उलि ह्लापा त्यला वया च्वंबलय् नं मतोतू उकिं जितः थ्व भाषा तोताः तःधं छू जूपिं दाजुकिजा व तता क्यहेंपिं खनाः अजुगति चाःगु खः। मेगु चाःगु च्वयाः अमित कन छाय् मिसं घ्यो लुये धकाः जक मच्वयागु खः नत्र सा थुलि च्वये मासिति वः कि छुधाये अमित !!!

छु व थःगु मातृ भाषा तोता छोपिन्त जक प्रधानमन्त्री पद जर्नेल, कर्णेल पद, ब्राह्मण पद,

क्षत्रिय पद बिया थकाल ला ? छु राणातसें जक झी दाजुकिजापिन्त काजी पद, सरदार पद, सुब्बा पद भाषा मतोतुगुलिं जक बिया तःगु ला ? अथे बियाः समानस्तरय् अर्थात् छगू हे तगिनय् तये यंकूसानं हे थःगु भाषां थः थवय् नापं ह्लाये मज्यूगुया कारण छु ? थ्व नं छगू तसक्कं अजुगति चाये माःगु खँ खः ।

झीत प्रजातन्त्र हयेत लायक् तोता बिज्याःह्म ङागः श्री जुजु त्रिभुवननिसें ब्याक्क धयाथें राणातय्संनं झी नाप झीगु हे भाषां खँ ह्लानावया च्वंगु स्यूपिं जिपिं म्वाना च्वनागु हे दु । उलि जक मखु राणाशाहीया फिनिता थाना च्वंगु चन्द्र शम्शेरया पालय् नं अरु स्वयम् चन्द्रशम्शेरं हे नं विदेशीत व मधेसफातं व पहाड पर्वतं वःपिं मसीक खँ ह्लाये मालीवलय् झीपिं नाप जक मखु अमि राणा–राणा नाप खँ ह्लाये माली बलय् नापं झीगु भाषां खँ ह्लानाः गुमस्ता याइगु जुया वया च्वंगु खः । गुगु कि आःयातनं उलि हे जक माःगु मखु कि उलिया सिबे आपाः माला वया च्वंगु दु; छाय् धालसा झीगु देशय् विदेशीतय् राजनीति, कूटनीति व व्यापार रुनरुन अप्पो जुया वया च्वंगु दु । थज्याःगु बेलसं झीसं हे झी थः थवय् अरु थः जलय् नापं थःगु भाषां खँ मह्लायेगु जक मखु ह्लात धायेव कुजात भालपियेगु थ्व छु चाल ? भिंगु चालला थ्व खहे मखु । झीत " ह्मास्ने जात " धया तःगु प्रमाणित यायेगु तरिका जक थ्व खः ।

ह्लापा इतिहास साक्षी दु झीसं झीगु संस्कृति पित छ्वया वयाबलय् झीगु भाषां तापाक्क चीन महाचीन, मङ्गोल, साईबेरिया, सँदेश आदिया सम्पन्न भाषायात नापं गुलिखे शब्द बिया वयागु दु । गुगुयागु प्रमाण माःसा अमिगु भाषाया इतिहास पुयेका स्वतसा थुइ । लिपा थौंया नेपालया अनेक जिल्लाया अनेक जातिपिन्त झीसं झीगु भाषा नापं ह्लाका वया च्वनागु दु, शब्द जक बिया वयागु मखु । शब्दला झीसं थौंया नेपालो भाषायात गुलि बिया वयागु दुगु ला थन कना च्वनेमाःगु हे मदु ।

१२ सालं जि सरकारो दौडाहाया अध्यक्ष जुयाः नेपाल गालं पिने वनाबलय् पश्चिम पाखेर बजार दुथाय् तकया ब्राह्मण, क्षत्रीय जक मखु, तामाङ, गुरुङ्ग, थकालि, मगरादि जाति उपजातिपिसं नापं झी नाप झीगु हे भाषां फूर्तिसाथ खँ ह्लानावया च्वंगु खना । जि वँवं बाग्लुङ्गय् थ्यन । अनं भचा पूर्व पाखेर खड्गागामय् जितः स्वागत सत्कार यायेत जिह्म प्रजातन्त्रया पासा तेजेन्द्रजीं यंकल । अन जितः स्वागत यायेत छगू दबू (मञ्च) दयेका तःगु जुया च्वन । व मञ्चं जक जि नेपाली भाषां भाषण याना लिपा व गांयापिं नाप झीगु हे भाषां खँलावला याना । लिपा जितः अजुगति चाया वल कि थ्व गज्याःगु गां ल्याः ! नां धाःसा खड्गागां भाषा धाःसा झीगु हे !! लिपा न्यना निना स्वयां ला अपिं ब्यांक्कं खड्गा क्षत्रिय खः अरु जिह्म पासा तेजेन्द्रजो नापं तेजेन्द्रबहादुर खड्गा क्षत्रीय धकाः जुया च्वन । जि वयेकः नेवाल भाजु धकाः च्वना वयागु । नेपालं पिने दार्जलिङ्ग, सिक्किम, भूतान, आसाम वना च्वंपिं प्रवासी नेवाल समाजं जक मखु, वेटिया (विहार) या मदेशे जुइ धुंकूपिं नेवालतसें नापं थःथितिपिनित धायेगु जक जूसां मांभाषां धायेगु याना वःगु खँला जिं यक्व च्वये हे धुन । च्वय्यागु खँ लुमंकाः जिं बाग्लुङ्गया झी जातीयापिन्त दुनुगलंनिसें धन्यवाद बिया । एवं प्रकारं त्रिशुली, गोरखा, पोखरा, स्यांगजा, बाग्लुङ्ग, तानसेन (तानसेनय्ला अरु झीगु येँय् दक्व त्वाल–बालया नां छुनाः पश्चिमीया

येँ हे याना तल) अनं क्वहां वया: बुटोल वया; अननं वहे पहल चहल अक्व भैरहवा तकनं क्वोसं क्वोनाप क्वोगु हे भाषा ह्लायेव गा: । बीरगंजयागुला छु खँ ह्लाये थ्व ब्याक्कया प्रताप थ्व नेपालगालयागु ख: । थौं थ्व नेपालगालया आपाल ल्याख दुपिसं अक्व न्ह्यागुलोसं सम्पन्नपिसं मातृभाषा तोता ह्ये-गुली हे बरायूचायेका च्वंगु खना: बारबार थ्व हे न्ह्यपुइ न्ह्यसल वया च्वनीगु कि " क्वोसं क्वोगु भाषा तोत्यगु छाय् ?"

थुगु संदर्भय् छगू आशायागु जलया रूपय् थौं कन्हेया ल्यासे, ल्याय्ह्मपिं भाषा जवाल जुया: पिहां वया च्वंगु दु । गुगु कि जित: जक मखु समस्त विश्वया भाषा योमिपिनिं लागि संतोषयागु खँ ख: ।

प्रेमबहादुर कसा, चित्तधर 'हृदय', मोतीलक्ष्मी, नारांदेवी, स्वयम्भुलाल श्रेष्ठ, फत्तेबहादुर सिंह, सत्यमोहन जोशी, पूर्णदास श्रेष्ठ, सिद्धिरत्न कसा, सूर्यबहादुर पिवा, लाकौलजु अदि व जि स्वयम् धयापिला बिये निभाल थें ज्या:पिं जुया: क्वो छुये धुंपिं जुल । आ: छिकिपिं ल्याय्ह्म, ल्यासेपिं दुर्गा लाल, रमापतिजु, हितकरवीरसिंह, सुदर्शन भन्ते, सुवर्णकेशरी, मथुरा साय्मि व साय्मि त:क्यहेँपिं छपुचल आदि आदिपिसं विद्यार्थी वर्गय् हे दुहां वना: क्वोगु भाषा धस्वाका ह्या च्वंगुयात दुनुगलंनिसें धन्य धन्य मधासे च्वनसाला पाप हे लाइ, उकिं थ्व निरासया सुपाचं आसायागु ज: पिहां व:गु हे ख: उकियात फुगु फुपिसं उत्साह जक मखु फुपिसं फुगु ग्वाहालि नं मयासे मज्यू । थ्व नापं जित: छुच्चा हे धालसां थ्व नं मधासे च्वने हे मखु कि जिगु थ्व " क्वोसं जक क्वोगु भाषा छाय् तोत्यगु ?" धयागुयात सुं मांयागु दुरु त्वंपिं नेवालत दुसा लिसल ब्यू वा ! मखुसा छिमित मातृद्रोही संसारं धाइ जि जक मखु !! जय मां भाय् ।

च्वखँ

"म्वात्तले नर्क–सित धायेव स्वर्ग"

–ज्ञानु राजा श्रेष्ठ

जि दान–पुण्य या:गु स्वया च्वने । मेपिं लिस्सें दक्षिणा छाया च्वने । ह्निलेगु कुतलय् दुना च्वने । जित: पुजा सिधयेका: धा:गु खँ न्ह्यपुइ दिन्नं थ्वया च्वनि, " छिला धात्थें हे लिग्यां दुह्म ख:का, आ: अन्त्यय् छुं याये मफुसां धन्दा मन्त । " म्वातले नर्कय् ला:सां सीव स्वर्गय् लाइगु व धापू जित: छगू विद्रोहथें ताया वइ । मनू मात्रयात छगू हाथ्याथें ताया वइ । मनू– जोवनया मू दक्षिना व स्वाँनय् थाका ब्यूथें ताया वइ । जीवन संघर्षशोल ख: । थ:गु हे ह्ला:ती जीवन दु, संसार दु । अय्नं चाकु–माकुगु खं, मथूगु मन्त्रं ध्वं लाना च्वंथें च्वनो । न्याग: धेबा खर्च यायेत बजेट दयेके मा:ह्म जि मो छाया बियागुली विरोध याइ । धात्थें थन जीवनया मू मथुया: सिना वंपिं गुलि दु । सोकेगु निंतिं म्वाना च्वंपिं गुलि दु । स्वर्गया लक्ष्य तातुना: फ्वगिं जुया च्वंपिं गुलि दु । जित:ला ताया वइ, थ्व कां–विश्वासया प्रभाव ख: । थुकिं मनूतय्गु मिखाय् गुलि धुलं व्छाका ब्यूगु दु । मनूतय्गु दथ्वी भेद–भाव, ल्वापुया पुसा पिना ब्यूगु दु । जित: म्वात्तले नर्कय् ला:सां सीव स्वर्ग खनेगु, खंकीगु धकियात क्वचाराक्विरिं खुना व्छये मास्ति वइ । म्वा:म्वाकं हे स्वर्ग खंके मास्ति वइ, न्ह्यै पुक्क जीवन हंगु स्वये मास्ति वइ । अक्वला स्वर्ग व नर्क हे ग्वरलय् सलामं कियात:गु आख: थें सुच्च-क्क हुया व्छये मास्ति वइ । थ्वला नव:गु संस्कार या विरोध यानागु थें ताया वइ । जिगु मती लुया च्वनी, "थ्व हे जिगु थौंया मू खँ ख:, ज्या ख: ।"

उत्खननय् लुया वःगु सिजःपौ

राजा शाक्य

नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलन क्वचायेकाः नारायणगढं बीरगञ्ज वनेत हितौंदा वया च्वनागु। मनोहरा खुसि पुलाः बःस न्ह्याना च्वन। जीवनया घःचाः थें। जिगु मिखां बःसया पेसेन्जरतय् ख्वालय् इला च्वन। फ्यतुनाः नं लुचुलुचु ल्ह्वंगु प्यं। ततःहाः गःपः। थथः स्वःगु छचं। धाये खुलुबुलु मिंगु छुं बस्तु त्वःफ्यू थें। च्यूता मदु पहः यानाः जि बःसया पेसेन्जरतयृत ब्वना च्वना। दथुइ हे बःस पलख दित। गुम्हं कुहाँ वन। गुम्हं थहाँ वल। जिगु मिखा थहाँ वःपिं मध्यय् छह्म मिसा मचायाके जुत। गनं खना थें। गनं ह्मस्यू थें। जिं गुलि लुमंकेत स्वयाः। तर नुगः स्वस्व जक ब्यन। जि वइत हानं तुलुं स्वया। छह्म मिसा मचाचा ···। सनां लू ख्वाः। जवय् सिंचो छुनाः सतबत थुना तःगु। घांघरचा लं। पंजाबी सुरुवाः। स्लिपरया चत्ती लाकां। ह्लाःतय् भांग्राया व्होला ह्मिचा छपाः। मछि मछि कय्कुनाः हुलय् दना च्वन व ह्मस्यूपिं म्ह्याय्मस्तय् पुचलय् लाःह्म भम्चा थें। जि वयात तुलुं स्वया च्वना। वं जितः पुलुक्क छकः स्वयाः हानं तप्यंक तुं स्वत स्वैतं च्यूताः मदुह्म थें। वं हानं जितः पुलुक्क स्वत। जितः ह्मिले मास्ति वल। ह्मिला बिया। वया ख्वाः ह्याउँल। जितः सुख मन्त। माया वन। धात्थें थःगु जीवन नाप सत्तीह्म मचा थें।

जि नाप च्वंह्म पासायात व मचायात फ्यतुकेत भचा उज्यां व्छया। वयात ह्लाः भाय् यानाः फ्यतुकेत सःता। वं छचं थाथा यात। जितः ह्माइपुल। जि वयात तुलुं स्वया च्वना। लिपा जिमि पासां पर्सं चकलेट प्यंगू, न्यागू लिकाल। जितः छगू बिल। थःम्हं छगू नयाः व मचायात बिइत सःतल। वं तीजक ह्लाः न्ह्याकल। लिक्क नं वल जिगु मिखा इमि निह्मसिके थांथि ग्वःजा ह्मितल। न्ह्यात्थे थजुइमा जिगु नुगलय् लय्ताःखः न्ह्यात। वयात जिमि निह्मसिया दथुइ फ्यतुइका। जि पासाया पर्स चायेकाः हानं छप्वः चिंक चकलेट ह्लाःतय् प्वःचिका। अले वया पिचुसे छचना तःगु छचँलय् पित्त पियाः खँ न्ह्यथना।

"गपायुसं यइपुसे हिसि दुह्म मचा। छंगु नां छु मैं?" वं म्हुतु मचायेकू। लिपा पासां न्यनं तिनि धाल।

" ज्ञानु कुमारी "

" छिमिगु छें गन ले काः धासा ?"

" क् मनोहरा खुसिइ ला खःनि। "

" छिमि थाय् छेँय् सु सु दु ले ? "

" जिमि बाः दु, मां दु, अले भाइचा दु। "

" छं आखः ब्वना ला कि मब्वँना ? "

" स्कूलय् ब्वं वनेगु का। "

स्कूलया नां न्यनेसातं जिगु नेवाः म्हुतुइ काचाक्क खँ बुया वल।

" अन नेवाः भाय् नं ब्वंकू लाकि मब्वंकू ?"

" मब्वंकू, खँय् भासं धकाः धाइगु। "

" अले ब्वंकिगु बांलाक थू ला ले छं ? "

" मास्तरं न्यनी वलय् कंथ सफू मस्वसे धायेगुका । "

जिगु मिखां पासायात छकः दिकल । वं ज्ञानु कुमारीया जँधुपाताय् ब्यनावःगु ताँख ततं लंया थ्यासु मिलेयाना च्वन । जिगु नुगलं थुइका च्वन । " मचातयृत थः नालेत खँ जक सयेकां मज्यू खनी । " मचायात सुसाकुसा यायां पासाया म्हुतु बुलुं चाल ।

" क्री नेवाःत । नेवाः भाय् ब्वने माः क्रीसं । "

" ब्वने हे मसः । "

" ब्वन धायेवं सइ का बुलुं बुलुं । थःगु भासं ब्वने वलय् याकनं खँ नं थुइ धकाःले । जि छन्त नेवाः भाय्यागु बांबांलाःगु सफू निगू स्वंगू बी ह्ले । अँ, छ गन कुहां वयेगु ? "

" हितौराय् ?"

हितोराय् धायेसातं पासाया म्हुतु प्वाःतिनाः जि. धया ।

" हितौराय् ··· सु दुले छिमि अन ? "

" जिमि चिरिमांपिनिगु छेँ का । "

" छु याः वनेगु ले ? "

" सुर्ति न्याः वनेगु का । "

" सुर्ति न्याः वनेगु ... छु यायेत ले ? "

" पसलय् मीत का, ह्मिगः निसें बजां दयेकेत सुर्ति हे मदये धुंकल । "

" अपाय् हाः लँय् छ हे वयेमाः ला ? छिमि बाःपिं वःसां ज्यू नि । "

" बाःया तुति स्याः । उकिं पसलय् च्वंच्वन । अले जि पसलय् च्वनाः ह्यू वनेगु का। "

" छं पसः नं वनेगु, पसलय् नं च्वनेगु यानाः आखः ब्वने म्वाःला ले ? "

" आः आखः मब्वँनां तःधी जुइ धुंकाः आखः ब्वने फइ मखु खला मैं ना, जि छन्त थ्व सफूचा बी । ब्वँ ह्लि । " धकाः पासाया म्हुतं लिसा कयाः वया ख्वालय् पित्त् पिया च्वन । ज्ञानु कुमारी करं क्यंम्हं थें लिसः बिल ।

" छु यायें ले जिमि आखः ब्वने मलाः । जा थुइमाः । भारा सिले माः । वसः हिइमाः । पसलय् च्वनीपिं सुं मदु । सुथय् जक आखः ब्वं वनेगु ।"

पहाडं क्वचिना च्वंगु ज्ञानु कुमारीया जीवन खनाः जितः अजू चाल । अज्याःगु क्यातुगु बैसय् छेँज्या सकतां याये माःगु । पसः ज्या सकतां याये माःगु । ... अपाय्हाः लँ । उलिमछि मोटर जू दु । छुं जुयाः मोटरं क्यःसा " । मखु मखु, गजाःपिं मां बौपिं । म्ह्याय्यात जीवन बी पलेसा म्ह्याय्या जीवन त्वना च्वंपिं । जि ज्ञानु कुमारीयाके नुगः कँहायेकाः न्यना ।–

" लाःसा छं चमां जुइ का मखुला ?"

" मखु ···, जिमि मां हे खः नि । "

थ्व खँ न्यनेसातं रुन जिगु तं व्छरम्हुल ।

" छिमि मां गज्याःह्मले अपाय्चाधीह्म म्ह्याय्यात छेँज्या याकाः महारानो जुया च्वंगु ला ले ?"

जिगु अजू चाःगु ख्वाः खनाः ज्ञानु कुमारी छकः ख्वाः च्याकाः वातां च्वन । अले मिखाय् ख्वबि जायेक तयाः मयः मयः थःगु दुसुचुका तःगु खँ संगू बायेका बिल ।

" जिमि मांनं मिखां मखं । जिमि मां कनि । गय् गय् जिमि भाइचा बुसांनिसें जिमि मांनं मिखां मखना वंगु । उकिं छेँय् फुक्कं जि हे याये माःगु का । "

जि जीवनया तःपाः ख्वाः लुमंकाः घुरे जुया च्वनावलय् जिमि पासा 'अय् मस्तेत ययः थें

धया च्वनी छुच्चाह्म । करपिन्त ख्वयेका: ।' धका: ब्व:लय् घ्वात । ज्ञानु कुमारी रुन तसकं हिकु हिकु लना: ख्वल । फुक्केसिनं म्वाँध् म्वाँय् स्वल । जिमित सिनाति ग्यंक ह्माइपुल । जि मिखा सुचुका: मधासे च्वने मफुत ।–

" क् गजा:ह्म लाति, ख्व का ख्व:गु । धात्थें धयागु ला व । अथें न्यँ जक न्यनां नं ख्वये मा:ला । म्वा:ल ख्वयेमते । ज्ञानु कुमारी ज्ञानि धाये का ।"

थुलि धइम्हेसिया जिगु म्हुतु हे पकु पकु चिना वन । मिखाय् क्वा:ल: जाया वल । जि क्वछुना च्वनाबलय् जिमि पासाया ह्लाय् सुकुसुकु न्या:गु जिं ताल । उकिं जिं छ्च ल्ह्वना: स्वया । वया मिखा मा:बू । ह्लाय् सेखंचाये धुंकल । जिं थ: थम्हं कत्ताये मफयेक कतात्तां 'अय् …, छु हिसि धैगु व । छु धाइ मेपिसं ।' धका: धया । ख्वख्वं हे मुसुं ह्निला हल । जि नं ह्निला व्छया । ब:स ध्याक्क दित । कन्दक्टरं 'हितौरा' धका: गं न्यायेकल ।

सकलें कुहां वन । जिपिं नं कुहां वया । ज्ञानु कुमारो भुतनदेवी पाखे च्वलां सुया: क्यन । वं धा:गु जिमिसं थुल । जिमिसं वयात त्व:ता नं व्छये मफुत, अय् धका: ज्वना तये नं गथे ? जीवनया घ:चा: न्ह्याका व:म्हेसित । अयूसां वयात स्वस्वं छमा: हे स्वांमा: बामा: जुया वने त्यं थें जुल । व वन रुवला ह्मिचा छपा: ह्ला:तय् हुस्लुं पुइका: वया ह्ला:तय् यग्गाना च्वंगु प्वंगु रुोला ह्मिचाया हुस्लुं लिसें जिगु मिखा मन्दलि जुया च्वं बलय् पासां क्यामराय् फिल्म ल्यं दनि मखुला, धका: लुमंके बिल । जि चिल्लाय् दना: ज्ञानु कुमारीयात पं वना । पासा व ज्ञानु कुमारी तया:, ज्ञानु कुमारो व जि च्वना: निपा: किपा लँय् दना: कया: । ज्ञानु कुमारी थगु लँ लित गनं कचाकिचाय् गा तक्यना: रुतका काये थें । जि क्यामराय् चुप्पा नया ।– उत्खननय् व:गु सिज:पौयात थें ।

चिनाखँ

छफो स्वां

गौतम दास अमात्य, थक्वा:

अपमानं थ:त खित्त खिल्ना:
च्वनेमा: ध्याक्व कुंचाय् लाक्क
वनी फुकस्यां न्हुत्त न्हुया:
जिगु कोमलताया ल्या: हे मदयेक
छु जुल जुइ हा: अन
जिगु क्यातुगु ह्मया अवस्था
बयान याना नं साध्य जुइला ?
उकीसनं तुफिं पुत्त पुना:
स्वाहानें कुरकी क्वय् थ्यंक …
तइमखु द: लुखा फुसय् तक नं
पुना व्छइ अरु चिप गालय् थ्यंक
च्वनाह्म ह्मिग: तक जि शान क्यना:
फुक्केस्यां न्ह्योने 'हाइ हाइ' धायेका:
ह्वइच्वने क्यबया दथुइ लाक्क
फुक्केस्यां मिखा वं जिगु ख्वालय् जक
भम्ब: लाप्चां चुप्पा न: वइ थयूक
मुसु मुसु ह्निला च्वने जि सुंक …
हा ! थौं जिगु गज्या:गु दुर्गति
च्वापु थें जुइ नुग: ख्वाउँक ।

(६ पेजया ल्यं)

थ:गु भाय्या खँग्व:यात न्यासी जक च्वतुसां क्रीत नुग:चुइ थ्यंक स्या:चा: । ह्याकुला, ल्हुसु, ल्हुसिचा, नेऽका, (दुरु) न्ह्याये, आदि थ्वया परिचय पर्याप्त मजूसां विचार व उपचार अवश्य ख: थ्व । थ्वयात संजीवन बियेगु दायित्व क्वबिये अ:पु मजूसां थाकुचाये जिहे मज्यूगु अवश्य ख: । थथे हे महसुस याना च्वना ।

आ: दूधकोसीयात क्रीगु भासं न्हेखु, न्हेकोसी, थय् लुमनेनं छिन । गथे ङाखु, नेखु, (खुसि) अनुरूप ङावु, न्यवु दु थें, हेलंमुँ–हेलंबु नं दत ।

छिमि म्ह्याय्

बुद्ध लक्ष्मी शाक्य

मां, छं म्ह्याय् थौं छें त्वःतावन
सुयां भ्वाति जुइत मखु, सुयां तुतिया धू जुइत मखु
व वन सुनां वाःमचाःगु थासय्
गन छधी व छप्पँ जुइगु खँ सयेके फइ
व वन उगु जनताया दुने
गन वथें बिसिवःपिं लखौं मुनाच्वन
व वन उगु शक्तिया दुने
गन देसया निंति हि फ्वनाच्वंगु दु
मां, छं म्ह्याय् थौं छें त्वःताः बिसिवन
सुयां भ्वाति जुइत मखु, सुयां मिखाया धू जुइत मखु
व वन उगु देसय्
गन वथें ज्वःपिनिगु हि मालाच्वंगु दु
व वन उगु ख्यूंगु देसय्
गन सामन्तिया छ्यं तछानाः हित्वने त्वं हे दनि
मां, छं म्ह्याचं थौं छन्त ख्वयेका वन
जनताय् जागृत हयेत, अलय् देश ह्लिइकेत
व चीमिह्म ज्यापुया ह्लिलाय् ह्लिला तनेत
अलय् इमि स्याःलय् तिबः बिइत
मां, छं म्ह्याचं थौं छंगु छें स्यंका वन
समाजया जग बल्लाकेत, देसयात थनेत
व अत्याचारीतय् लाखः पिइत, अलय्
व चीमि शोषिततय् लप्पाय् शक्ति थनेत
सी धुंकूगु हियात नःकथं ब्वालाकंकेत
सी धुंकूगु लापाँचय् लबु लबु थनेत

थः ज्वःपिं देया म्ह्याय् मस्तय्‌त सःस्यू यायेत
अलय् देया काय्‌मस्तय्‌त उस्साह बिइत
छह्म मिसा मचा देया निंतिं बलिदान बिइत न्ह्यचिल धाःसा
मां, थ्व छगू गौरवया खँ खः
थुकिइ ख्वबि हायेकेगु भुस्यःया चिं खः
थज्वःह्म म्ह्याय्‌यात बुइकेगुला
देसया गौरब खः,
मां, थन याये मानिगु ज्या ला यक्व दनि
ह्लाः व न्ह्यपु ज्ययेकेला ल्यं हे दनि
सर्प स्यानाः मणि लिकाये ल्यं हे दनि
मिया ब्वाला थनाः शत्रु न्हंके ल्यं हे दनि
ल्यं हे दनि थन छगू कोति जनताय् चेतना थने
अज ल्यं हे दनि देसया करुण ख्वबि धालय्
यच्चुगु ह्लिलाया खुसिबाः हये
मां, छं म्ह्याय्‌यात गुगुं छेँ माःगु मदु
व गरीब ज्यापुया म्ह्याय्‌मचा नाप पाचिनाः बलचाय् नं देने फु
छं म्ह्याय्‌यात छुं धन नं माःगु मदु
वं गरीब ज्यापुया चःतियात धन धाये सयेके धुंकल
छं म्ह्याय्‌यात साःभिगु नसा नं माःगु मदु
वं थःगु चःतिं लूगु क्वःगु मह्लि नं नयेफु
छं म्ह्याय्‌यात मां अबुया लिधंसाय् च्वनेमयः
वं थःगु तुती विश्वास याये धुंकल
छं म्ह्याचं मांया ममतायात नं मययेकू
वयातला वं कुंकाच्वनेगु जाः तायेकल
छं म्ह्याचं दाजु किजाया मतिनायात नं मू मब्यू
उकियात ला वं विश्वासघातया मंत्र जक तायेकल
वयात जग्य व माः नं माःगु मदु
वयातला वं विलासताया जीवन थें जक थुइकूगु दु
वयात म्वाः मदुगु छेँ धन्दा नं माःगु मदु
वयात ला बन्दुक व गोलि पाचिनाः न्ह्यब्वाये माःगु दु
वयात फुसुलुगु फ्वीं ज्वनाः जालय् कुंका च्वने नं माःगु मदु
वंला स्वतन्त्र जीवन कयेच्यानाः शहीद जुइ ययेकूगु दु ।

फिसःया स्वां

–ओलाफ रुहेन

[ओलाफ रुहेन सिडनीया छह्म नां जाःह्म बाखं–च्वमि खः। वय्‌कलं जीवनया सुरु छह्म न्या लानाः जीवन हनीह्म जुयाः याना दिल। अनं जङ्गलय् सिँ फाइह्म, चित्र मिइह्म, निगूगु विश्व युद्धय् बम कुरकीगु फय्‌खःया पाइलट व पत्रिकाया सम्वाददाता जुयाः जीवनया यक्व अनुभवत कमे याना दिल। दक्व अनुभवयात बाखँनय् प्वंकाः लिपा छह्म नां जाःह्म च्वमि धायेका दिल। प्रस्तुत बाखं वय्‌कःया 'कोरकोरन थैगु नां खः' बाखं पुचुलं लिकयागु खः।– भाय् ह्यूह्म]

लासि सोक ! पाराकील्या ! निभालं जक पुनाः सिइसे च्वंगु अष्ट्रेलियाया ल्वहँ बगः। ह्याउँह्याउँ नःगु फिसःया फि। अले दथुइ लाक्क लासि सोक। लासि सोकया लँय् पाराकील्या। गुलाबी रंगया ख्वलाचा थें च्वंगु स्वां। मासुति लासा थें फिसः न्यंक ह्वयाच्वनीगु पाराकील्या।

लासि सोक जि निकः थ्यने धुंकल। ज्या दयाः मखु, अथें। लासि सोकया छखायां छखा छेँ। फिसःया दथुइ वा वइगु व मवइगुली जीवन पानाः जू ह्मिताच्वंगु छखाः छेँ। छेँया मनूत– तःधिसे च्वंह्म माय्‌क डोनल, भुइसे च्वनाः पाच्चा ख्वाःह्म वया कलाः, लंग्राह्म छह्म मचा, अले छह्म ल्यासे पाराकील्या स्वां थें हे बांलाह्म। छेँया मनूत दक्कों अप्वो खँ मह्लाइपिं। न्ह्याबलें गुपचुप।

धात्थें व ल्यासे पाराकील्या स्वां थें हे बांलाः। हिसिचा दुगु ख्वाः। चिकिचा चिकिचा पुगु ह्लाः। पाराकील्या स्वां सियूगु चाय् हाकयाः म्वानाच्वं थें व छेँय् व ल्यासे नं म्वानाच्वन। अँ, छि लासि सोक व्राय् नं ला ? छि लँय् ह्वयाच्वंगु पाराकील्या स्वां खं ला ? मखंनि जुइ। पाराकील्या स्वांमाया हः नं व ल्यासेया पतिचा थें हे ताताः हाकः। मनूत स्वये आपुलुगु थासय् व ल्यासेयात स्वयाः मिखा याउँके फु थें, लः त्वने प्याः चाइबलय् व स्वां हः निहः न्ह्याः प्याःचाः लंके फु। सा–दोहंत म्वानाच्वंगु हे व स्वांमाया भरे। तर अन अयोगु ई–ब्यः नं मवःगु मखु। निभाः चर्के जुइ। बुरातय्‌गु तुयू सँ थें याःगुं गंगु सुपाँय् सर्गः च्वं च्वं व्वया जुइ। पाराकील्या सुखू गनी। लः त्वने मखनाः सा–दोहंत सी– वाथावाथा कनाः सी।

थथे जू। बरोबर थथे जू। दँय् दसं थैथें थथे जू। तर गुबले पाराकील्या ह्वइ, उबलय् सिइका दिसँ कि व फिसलय् बसन्त ऋतु प्याखं ल्हुयाच्वनी। लासि सोक वनाबलय् जि नं पाराकील्या नं मस्वइगु मखु। थुकिया सवाः खाइसे च्वं।

मनूतसें धाइ– थुकी विष दु धका: । तर ल: त्वने प्या:चाया: म्हुतु गना: क्वाच्चुसे च्वंच्वनीबलय्, छिगु ल:थलय् ल: फुइबलय् निह: पाराकील्या ह: न्ह्यया दिसँ छिगु ज्यान बचय् जुइ । ख: का, अप्पो नये मज्यू । अप्पो नल कि ला अमृत नं विष नि मखुला छि ?

ह्लापां लासि सोक वयाबलय् वा वइ च्वन । फिसलय् व:गु वा ला ख: नि । त्तुसी नापं उखे भचा थुखे भचा ल: मुनाच्चन– ह्याउँमस्ते पुखू थें । जि कोने वना वयागु । सा व सल दक्कों मिइ धुंका: जि नापं व:पिन्त छेँय् लित व्छया बिया । जि छह्म जक बाया वयागु । लँय्सं ला:गु गांत छक: स्वये धका: । ज्या दया: मखु, अथें । छि स्यू जुइ नि, नकतिनि ल्याय्ह्म जूपिं मनूत उखें थुखें ज्या मदुसां चा:ह्यू जुयाच्वनी । अथे हे जि नं छह्म क्गिुदँया ल्याय्ह्म ख: । अष्ट्रेलियाया फिसलय् ब्वलंह्म छह्म ल्याय्ह्म ।

जि सल ब्वाका च्वना । जि नाप न्याह्म मेपिं सलत नं । जि गुबलें छह्म जक सल ज्वना: गनं चा:हिला मजुया । याक:चा जुल कि डाकातसें ल्यू वयेयो । न्याह्म खुह्मति मेपिं सलत नं नापं दुसा यक्व हे मनूत दु धका: उपिं ग्याइ । अले ला छिगु लं तप्यं, ध्वाका धस्वा: ।

जि सल ब्वाका: वयाच्वना । फिस: छगुलिं गुलाबी रंगया पाराकील्या स्वाँनं क: क: धया च्वन । सलत ब्वां वं वं थाय् फिस:या क्वा:गु धू धुफ्फो दनावइच्वन । ब्वां व वं जिगु जवय् पाखे छगू मील ति तापाक्क चिकिचा त्या:गु कुँ छत्या: खन । जि छक्रा: दिना । बिचा: याना– 'मिरेज' जुइका धका: । व कुँ तना वनेवं हानं मेगु कुँ दनावल । जिगु बिचा: हिल– आदि वासित जुइका सिकार उयाच्वंपिं । स्वस्वं व कुँ नं तनावन । हानं मेगु छत्या: कुँ वल । आ:या खुसी जि थुल– सुं छह्म आ:पत जुइका च्वंगु दु । वं जिके ग्वाहालि फ्वनाच्वन ।

जि उखे हे पाखे सल ब्वाका । छह्म सलया ख्व:–ख्वाँय् उखे ला: थुखे ला: मदयेक फी छापे जुया च्वंगु जि खन । अन थ्यंका: स्वयां व्छयाच्वंगु पाराकील्या स्वाँमाया लिक्क छह्म मनू ग्वरातुला च्वन ।

जित: खनेवं सिकु सिकु च्वंगु मिखां स्वया: धाल, " जिगु कर्मय् अक्र हे म्वायेगु च्वयात:गु दनि खनि । जि तापाक्कं निसें छंगु सलतसें धुफ्फो थना: वनाच्वंगु खना उकिं स:तागु । "

" छाय् ? छु जुल ? " जि न्यना ।

" जिगु तुति छपु त्व:धुल । छं छक: तिब: बिया: जिगु छेँय् तक्क थ्यंका ब्यु । " वं स्या:गु सलं धास ।

" सलं कुतुं वन ला ? " लँय् खंगु सलया ख्व:–ख्वाँय् लुमंका: न्यना ।

" अं " व हानं अन हे म्वसुत ।

मनू त:धिस्से च्वं । ख्वालय् तातपाते ग्वन्हुं निसें मखासे तयात:गु दारी । वइगु छचँलय् च्वंगु सुप:या त्वपुलि सिथय् सुप: क्र्याक्र: जुया: स्वहाया वयाच्वन । कमीज पाता पाता पर्का त:गु । लाकां ज्यला: ह्यालापतिचा पिहां वयाच्वन ।

मनूयात बुया: सल ह्य् दिका । वइगु बन्दुक जि थ:गु ब्व:लय् घाना । अले बुलुहुं वं क्यंक्यंगु लं वना । वं मफु मफु खँ कना यना च्वन, "बाउ, सल न्हूह्म तिनि । तालिम ब्यू वइगु । लँय् सर्प छह्म खन । बन्दुकं कयेकागु । सल थारा न्हुल ।

जिं क:घाये मफुत । जित: कुरुका: बिस्युं वन ।

" याक:चा सलयात तालिम ब्रिइगु थाय् मखु का थ्व । "

" ख:, बाउ, जिं नं स्यू, द्वन का छुयाये । "

धुच्चा पतिं बाउ बाउ धाइगु जित: मयो । जि मचा ला मखये धुंकल नि । याक:चा फिसलय् चा:हुले फुम्हेसित 'बाउ' धाइगु, गुलि अन्या थ्व । उकिं जिं भचा लागिचाया: धया, " बब धारे, जिगु नां बब कोरकोरन का । "

ताउ तक्क जिमिसं छुं हे खँ मह्लाना । सलत बुलुहुं ब्वाँय् वनाच्वन । व मनू लँ धुछि उँ उँ हा: । प्यघौ ति लिपा जिपिं लासि सोक थ्यन ।

वइगु छेँ नं फिसलय् च्वंगु मेमेगु छेँ स्वया: छुं मपा: । व हे भिखाचा । व हे ल: मुंकेगु थल । व हे फसं पंखा चा:हुइका: तुंथि ल: थकायेगु खिप: । व हे । दक्कों व हे । जस्ता पातां खुया: प्यकू क्वथा दयेका तल । न लुखा दु, न खापा ।

छेँया छचा:खेरं छक: चा:हिला । ल: थलय् मुंकात:गु ल: भचा त्वना । चिल: त्वने थें न्व: । छेँया न्ह्य:नेसं निमा प्यमाति स्वांमा पिनातल । दक्कों ल: मगाना: सुखू चिनाच्वन । छफ्व: नं स्वां मह्व: ।

जिमिगु पला: स: तायेका: छह्म भुइसे च्वंह्म मिसा " का का मायक थ्यंक: वल धाधां लुखां पिहां वल ।

व मनू सल ह्मय् तुं भ्वसुनाच्वन । छुं नमवा: । जिं हे धया बिया, " थ्व मनूया तुति त्व:धू । लँय् सलं कुरुका थकल का थ्वइत । "

व मिसा छक्कलं ऊँइ थें हाला: मिजंयात घयपूवन, " मायक, जिमि योह्म मायक । "

ब्वहलय् पाछाया: व मनूयात दुने दुत यंका । खाताय् ग्वारा तुइका बिया । क्वथा दुने चिच्चा: दनाच्वंगु बस्तुत खँ खं परकात:गु लं फिनातम्हे-सिगु अवस्था थुइका कया । भ्वाथ: भिथ:गु वस:त छचा:खेरं चिच्चा: दनाच्वन ।

" डेबोरा भुतुली दु । भाइ, भुतुली दुहां वंसा वं तुच्चा याकी । भचा लंका: जि नं अन हे वये । " व मिसां जित: स्वया: धाल ।

छिं स्यू जुइ नि, मिजंत उसाँय् मदइबलय् मिस्तसें धन्दा कया: भुनुभुनु हाला जुल कि नुग: याउँसे च्वं धा:गु । उकिं उमित अन हे त्व:ता: जि भुतुली दुहां वना । भुतू क्वथाय् दथुइलाक जा नयेगु टेबुलचा । ध्याक्वय्लाक्क छगू खाता-चा । खाताचाय् ग्वारातुला च्वंह्म छह्म गंसिह्म मचा । अले भुतूचिथाय् लाक्क छह्म ल्यासे । ह्मस्यूह्म जि छुं छां मधासे दुहां वनागुलि थारा न्हुया: जुरुक्क दंह्म छह्म ल्यासे । ल्यासेया ग्याना-च्वंगु मिखा तत:ग्व: । ह्ला: चिचीपु । ख्वा: तुइसे ह्याउँपालु । हिसिचा दु ।

" वया तुति त्व:धुल । " जि पयतुना ।

खा खा तूगु सलं वँ न्यन, " छु मायक डोन-लया तुति त्व:धुल ला ? "

" ख:, मायक डोनलया । धन्दा कायेम्वा:, लच्छि हे लाइ । "

" लच्छि मछि ? "

" ख:, लच्छि ति । "

छित: कने हे धुन नि थन मिस्त धैपिं स्वये हे आपुलु उकीसं थ्व ला ल्यासे । सिइका दिसँ कि छि स्वर्गय् थ्यंगु बराबर । जिं वइत स्वया । मिखा हे लिमकासे स्वया । भचा लंका: जित:

मनय् च्वन– जि भचा अप्पो हे स्वलला छु थें। वं वें मखा धाल जुइ जितः।

तुच्चा टेबुलचाय् ब्वये धुंकाः मचायात बुयाः व क्वथां पिहां वन। मचा अपाय् मछि धिकः जुइ धुंकल। बुया जुइ हे मल्वये धुंकल।

भ्यूह्य मिसा मायक डोलत्या कलाः जुया-च्वन बहनी जुइवं द्यनेत धकाः लासा छपाः व फुंग छगः बिल। जि लः मुंकातःगु थल लिक्क द्यंवना। सिच्चुक फय् वः। चछि छन्ह्यः। सुथय् न्ह्यलं चायेवं जि खना ह्निगः त्वयागु लं पिने खिपतय् यक्खाना तल। गूगुथाय् पर्का तःगु दु। लिवःगु तांख थासय् थासय् छुनातःगु दु।

अनया चलन कथं तुंथि लः सालाः थलय् लः थना बिया। पेच ह्वालुयाः चलय् मजुया च्वंगु लः सालीगु पंखा दयेका बिया। उखे छकू थुखे छकू सँ सं मो मो ज्या खानावल। छह्म मिजनं याये माःगु ज्यात। जिगु मती वन– छेँया हामाया तुति त्वःधू। वया म्हं मफु तल्ले तिबः बिइगु जिगु धर्म खः। उकिं स्ववाः ति जि व छेँय् च्वना। लिपा तुतिया घाः तच्वः हे जुल। सह-रय् यंके माल। वइत सहरय् व्छयाः वासः याके व्छतलें निन्हु स्वन्हु अप्पो हे जि छेँय् च्वना बिइ-माल।

छि सिइ मखु, थनया जीवन गुलि थाकु। मिजं मदुगु छेँला छेँ हे मखु। घौ पलख त्वःते मज्यू। डाकातसें दुख बिइगु। जि व छेँय् च्वना। मेतां मखु डेबोरा छह्म दुगुलि जक।

जि यक्व हे ज्या याना बिया। स्यं स्यं थाय् छेँ ल्ह्वना बिया। गोन्हुं निसें प्वनाच्वंगु लः थल दक्व थना बिया। लां लांयात गाक्क सिँ माला हयाः कु चिना बिया। अले, व धाःसा न्ह्याबलें पंजलय् कुनातःह्म गुलु भौ थें। न्ह्याबलें ग्याः। लिक्क वन कि थाराक्क न्ह्र। जि न्ह्याबलें नाइक 'डेबोरा' धकाः नां कयाः सःतेगु, तर वं जितः गुबलें नं 'बब' धकाः मधाः।

लिहां वने खुन्हु जिं न्यना, " डेबोरा, छं जि नाप बांलाक नं मतू, छाय् हाँ ? "

" नं तुया नि। छाय् मतुया धकाः ? " वं धाल।

" बांलाक नं मतू धइगु का। "

वइगु तग्वःगु बाला चिंगु मिखां छकः जितः स्वल। अले छचं क्वछुकल।

" डेबोरा छ व जि। निह्म। खः निह्म। साप मिले जूपिं पासापिं जुइफु। धात्थें यापिं पासापिं। " जि मचायात थें थुइकेगु कुतः याना।

" मिजंत धइपिं दक्व अथे हे ला खः नि। मिजंतसें थिइ धकाः हे जि थ्व एकान्त फिसःया जङ्गलय् बिस्युं वइगु। खः, धात्थें खः। मिजं धइपिनिगु ख्वाः हे मस्वसे जि म्वाये मास्ति वः। गुबलें हे ख्वाः मस्वसे। "

" न्ह्याह्मसां पासा धइह्म माः का। थ्व छेँय् छं सु दु। मायक डोनल ? वया कलाः ? सु दु ?"

" फ्रिडी दु नि जिमि पासा। "

फ्रिडी वं न्ह्याबलें बुया जुइह्म मचा खः।

जि गिजेयाये थें धया, " फ्रिडी नं छन्हु मिजं जुयाः पिहां वइ नि। "

" जुइफु। तर, बिचरा मचा, व गुबलें नं धात्थेंह्म मिजं जुइ फइ मखु। बिचराया कर्मय् हे मदु। " वं जितः तुं हिस्यानाः धाल।

व मचा न्ह्याबलें उसाँय् मदु। तुति बांलाक चुइ मफु। याग्लाप्याग्ला वं। न्ह्याबलें भुतू क्वथाय् ध्याकुनय् च्वंगु खाताचाय् ग्वारातुला

च्वनी । सिइ धुंकूह्म कङ्गारु मचाया सुं थना तःगु ह्म– वया ज्ह्मबःसा ।

" न्ह्याग्गुसां याकःचा धैगु म्वाये थाकु । " जि लागिचाःगु वं धुइका काल । वइगु मिखा जिके ह्निले थें स्वये थें यानाः जुनाच्वन । " थथे जीवन खनाः बिस्युं वनां गुलि वने फइ धकाः । "

" जि जीवन खनाः बिस्युं मवना । थन हे जिगु जीवन दु । "

" थन ला ? थ्व थाय् नं मनूत च्वनेगु थाय् खः ला ? थन छु दु । छुं मदु । थन जीवन मदु । "

" जुइफु छिकपिन्त । जितः मखु । "

व सुंक च्वन । जितः मायक डोनलया कलातं धाःगु लुमन " बिचरा डेबोरा । माःसां म्वाःसां थन दुख स्यू वइच्वंगु । "

डेबोराया बारे सिइकेत जिगु मन आसाकुति जुयाच्वंगु । न्यनां लिसः बिल, " जिं मस्यु । सत्य जि मस्यू । व छाय् थन वःगु खः । वं नं जितः छुं मकं । दच्छि दत, व थन वयाच्वंगु । जिं ला ह्म नं मस्यू । सहरय् च्वंह्म जिमि तता नाप वःगु । उबलें निसें व थन । मिसा साप भिं । ब्यूगु तक्क ज्या याः । न्ह्यागु नकूसां नः । न्ह्याग्गु पुंकूसां पुं । फ्रिडीयात नं साप बिचाः याः । तर छता खँ जिं थुइके मफु । सुं नं मिजंत खन कि तसकं ग्याः थर थर हे खाइगु ग्यानाः । उखुन्हु भाइ वःबलय् हे काः गपाय्च्वः ग्यानाच्वंगु । द्यवं हे जक सिइ का वइगु खँ । "

जि अनं लिहां वना । मचा ब्यकुं च्यानाः लुखाय् तक्क वयाः जितः स्वःवल ।

" वने न्है, डेबोरा ? " जिं धया ।

" न्ह्याग्गु सां छ भिंह्म मिजं खः । का, वा न्है ? " वं नं धाल । तर वं जितः नां कयाः छकः हे मसःतू । जिं लिफः मस्वसे सलत ब्वाका ।

दछि लिपा तिनि जि ह्मानं अन वने खन । दछि तक्क जि उखें थुखें व्यापार याः जुया । अप्पो यानाः जि याकःचा । याकःचा हे जि न्ह्याः । ग्वःचा मछि क्वाःगु फी ग्वःतुलाः वँचुगु सर्गतय् ज्वाल्ल थिनाच्वंपि नगुत स्वयेगु । स्व स्वं हे जिं भाःपिइ लासि सोकया व ल्यासें जितः ग्याःगु मिखां स्वयाच्वन । ततःग्वःगु बालाचिगु मिखा । अले लुमना वइगु व ल्यासे । संसार खनाः ग्याःह्म ल्यासे ।

खः, दछि लिपा जि ह्मानं लासि सोक वना । लँय् थौंने थें हे पाराकील्या ह्लयाच्वन । पारा-कील्या, फिसःया स्वां पाराकील्या । प्याःचाः लंकीगु स्वां पाराकील्या ।

थुगुसी नं लासी सोकय् जिगु ग्वहाःलि माला च्वन । मायक डोनलया कलाः उसाँय् मदयेका च्वन । डेवोरा ह्लापा गथे अथे हे । गुपचुप । न्ह्याबलें ग्याः । मचा भचा तःधी जुइ धुंकल, तर अथे हे उसाँय् मदु, डेबोरां न्ह्याबलें बुया बुया जुइगु, मायक डोनल नं थौंने गथे अथे हे । छुं हे मपाः । व हे स्याः ख्वाः । गुपचुप । न्यासि वनीबलय् तुति जक खुत्यां काः ।

" न्ह्याबलें जितः छ जक लुमना च्वनीगु स्यू, डेबोरा ? " जिं धया । डेबोरां जितः त्वालां स्वल ।

" खः धात्थें खः । न्ह्याबलें छ लुमनीगु । "

धायेत ला जि यक्व हे मेमेगु नं धाये मास्ति वःगु खः । तर धा जक धयां छु याये । छुं जुइगु मखु । व ख्युंसे च्वंगु क्वथाय् ऊवातां दनाच्वंह्म

डेबोरा जिगु न्ह्यःनेसं दयाः नं चातवाःगु फिसलय् द्यनेबलय् सर्गतय् लुयावइह्म डेबोरा हे जक खः। वइगु तग्वःगु बाला चिंगु मिखा। वँचुगु सर्गतय् ज्वाल्ल थिइगु नगुत।

जि व डेबोरा पिने च्वनाः खँ ह्लाना च्वना। उबलय् हे मायक डोनल वयाः सःतल। डेबोरा दनावन।

"छ नं वा हँ।" जि अजू चाचां दुहां वना।

फुंगय् दिनाच्वंगु ख्वाः थौंने थें भुइसे मच्वं। ह्मासुसे च्वं। पाच्चा मचि। बुरिया थें हय् हय् कुनाच्वन।

"जि छता खँ कने माःगु दु, भाइयात।"

जितः स्वयाः धाल। हानं ख्वाः फस्वकाः मायक डोनल व डेबोरायात स्वल, "छिमित नं छता खँ कने माःगु दु। ··· जिगु ई त्यल। जि याकनं सी। जि म्वाइ मखुत।"

जिपिं नमवासे न्यनाच्वना। वं म्हुतु छकः खाइक संकल। हानं नवात, "खः, जिगु ई त्यल। जि सी धुंकाः छिमिसं जितः इसाई धर्म कथं गुरुजुपिं हयाः सीह्म थुनेमाः।"

छक्वाः सुंक च्वन।

"अले जि मन्त कि थ्व छेँय् मायक डोनल व फ्रिडी जक जुइ। मायक डोनल व फ्रिडी जक। मखु ... मखु। डेबोरा नं दइ। थयोगु फिसःया जङ्गल दथुइ मिसा छह्म हे मदुगु छेँ दयां छुयाये। उकिं डेबोरा ह्मिगः ह्मिगः थें भ्वाति जुयाः मखु, छेँया नकिं जुयाः। खः डेबोरा छेँया नकिं जुइ। ···का धा मायक, यःह्म मायक, डेबोरा थ्व छेँया नकिं जुइ ला कि मजुइ? का धा ···

"··· अँ, अले डेबोरा छं नं धा, ज्यू ला कि मज्यू। छंके फ्वनाच्वना जि। सी न्ह्यो फ्वनाच्वना। मायक व फ्रिडीया बिचाः यानाच्वने ला कि मच्वने। जि मदये धुंकाः। खः, जि मदये धुंकाः।"

डेबोराया मिखां ख्वबि सुल्ल ज्वया वल। डेबोरां सहयाये मफुत। व क्वथां दुरें पिहां वन। पिने वनाः हिकुहिकु लनाः ख्वःगु सः ताये दत।

व मिसां हानं नवाना हल, "छिमिसं जिगु न्ह्यःने जक ज्यू धयां मज्यू। उकिं जिं खँ दक्व भ्वँतय् च्वयातये धुन। भ्वं हुं ध्याक्वय् च्वंगु बाक्सचाय् दु। छिमिसं उकी सही याना ब्यु। भाइ, छंगु नां नं च्वयातयागु दु। छ साक्षी जुइ। छं नं सही याना ब्यु। अले तिनि जि सिना वने। याउँक सिनावने।"

मायक डोनलं ध्वाक्वय् च्वंगु बाकस चायेकाः भ्वं लिकाल। वं छकः मनं मनं सरं ब्वना स्वल। अले ऊयालय् च्वंगु कलम कयाः थःगु नांया लिक्क सही यात।

व मिसां सिकुसिकु कंगु मिखां स्वयाच्वन। मायक डोनलं सही याये सिधयेवं तस्सलं सःतल, "डेबोरा, का छकः सही याना बिउ सा डेबोरा"

डेबोरा ख्वबि हु हुं दुहां वल। ब्वँ हे मब्वँसे वं सही याना बिल। छुं हे मधासे भ्वं जि पाखे न्ह्याकाः व हानं क्वथां पिहां वन।

जिं छकः च्वंनिसें क्वथ्यंक ब्वना,

··· थ्व पौ जि सी न्ह्यःया इच्छा पौ खः। जिमि भाःतं डेबोरा नाइट धइह्म मिसा लिसे जि सीवं ब्याहा याइ। उमित ब्याहा याकीह्म गुरुजुं हे जिगु सी—ह्म नं थुनी। थुकिया साक्षी आर. कोर-कोरन जुल।...

[ल्यं २५ पेजय्]

तथागत – जल-चिकित्साया प्रथम उपदेशक

होमराज बज्राचार्य, पाटन क्लिनिक

थीगु हरेक शास्त्रीय एवं ऐतिहासिक विवेचनाय् नं विश्वया आदिम महान् सभ्यता मध्ये पूर्वीय सभ्यता नं छगू अति प्राचीन गौरवयागु सभ्यता खः धइगु प्रमाण सिद्ध जूवः । तर थौंकन्हे थ्व गौरवयात पाश्चात्य विचारधाराया सुलचं तयाः स्वइपिं पूर्वीय न्ह्यकां ख्यंगःतय्सं न्ह्यथना च्वनेगु मययेका ह्या च्वंगु खने दु । पाश्चात्यतय्सं जा छकः इमिगु जड विज्ञानया सभ्यतां त्वपुया हे व्छये धकाः नं बिचाः याये धुंकूगु खः । तर विश्वय् सर्वप्रथम सृष्टिया जः सूर्यया तेज पूर्व लुयाः तिनि पश्चिमय् न्ह्याना वंगु असत्य विषयया चर्चा मखु धइगु बिचाः याःपिं विचारकतय्गु पक्ष बलाना वःगुलिं 'सत्य मेव जयते' चरीतार्थया विजय जुल । थथेहे पूर्वीय मुलुकया विद्वानतय्गु देन मानव कल्याणयात प्रदान जुया वयाच्वंगु विषय ह्लाना व्छयेगु नं न्यायोचित मखु । धइगुया मतलव पाश्चात्यं पूर्वीय देनयात छकः पाश्चात्य रंगं पानाः तिनि प्रचारय् हयेगु याना वयाच्वंगु अवश्य बांलाःगु चालबाजि मखु । थ्व चालबाजि यानाः न्ह्यागु विषय ज्ञानय् नं मौलिकतायात ह्मसीका बीगु याइ । विद्वानतय्गु ज्ञानं मौलिकता मखन कि वास्तविक छुं रस ताइ मखु । थ्व हे रहस्यया ह्मतिं यानाः थौं पाश्चात्य सभ्यता दथुइ हे स्प्रिङ्ग थहां वये थें स्वात्त थाहां वयाः ब्याक्क पूर्वीय अद्वितीय मानव रसया सभ्यतायात त्वपुया व्छयेगु गुगु मनोवृत्ति जुया वयाच्वंगु खः उकी आपालं पाश्चात्य विद्वान एवं वास्तविकतायात ह्मसीकेयःपिं युगया कार्यकर्तात चित्तय् मल्वयाः पूर्वीय संस्कृति व सभ्यतापाखे छुं उपलब्धिया आसाय् हानं अध्ययन याः वयाच्वंगु यक्वं ल्याखय् अपो जुया वया च्वन ।

थौंया ब्याक्क पाश्चात्य सभ्यता जड विज्ञानया प्रगति सम्बन्धित जुयाच्वन । जड विज्ञानया प्रगतिं जक वास्तविक सुख व शान्ति प्राप्त याये फइ मखु धइगु रहस्य पाश्चात्य परिस्थितिं बुलुहुं थुइका ह्या च्वंगु दु ।

पूर्वीय शास्त्र व इतिहास बांलाक थुइका यंकल धाःसा जड विज्ञान पूर्वीय सभ्यताया प्रारम्भिक पलाः खः । थ्व हे विज्ञानया सूत्रय् दार्शनिकता मानव कल्याण व सुखया धारय् प्रकट जुसेंलि पूर्वीय सभ्यता मानव–युक्त जूगु खने दत । पाश्चात्य सभ्यतां थ्व स्थितिइ थ्यंकेत यक्वं क्षेत्रय् दृष्टि बल्लाका यंके मानिगु दनि । थौं पाश्चात्य सभ्यताया लय्लय्लय् जुयाः थीगु शिक्षा–दिक्षा इत्यादिया लिच्वः अखः लँपुइ ब्वानाच्वन ।

पूर्वीय सभ्यताया चिकित्सा विज्ञान सम्बन्धी अनुसन्धानया सिलसिलाय् उखे थुखे चाःह्युह्युं सन् १९७३ स कालिम्पोङ्गय् पुज्य गुरु पारसमणि प्रधानजु नाप छलफल याना च्वनाबलय् छन्हु

ख्याःखँया सिलसिलाय् " पूर्वीय चिकित्सा शास्त्र अध्ययन याये धुंकाः तिनि पाश्चात्य चिकित्सा शास्त्र अध्ययन याये माःपिं छिपिं डाक्टरत आः जा थःगु छेँयागु आगं द्यः ह्मसीकं चर्च नि ह्मसीकः वनाच्वंगु थें जुल " धकाः न्वाःगु वाक्य छकू आः तकं व्कलव्कल लुमंसे वःनि । पाश्चात्य चिकित्सा शास्त्र अध्ययनय् जक हे जिगु व्किखुदँया ई फुइ धुंकल । जूगु जुइ हे धुंकल, आवंलि न्ह्यागु परिश्रम याये माःसां न्ह्याक्व हे ई माःसां पूर्वीय चिकित्सा शास्त्र अध्ययनया क्रमय् चीनया काम्पो, भारतया आयुर्वेद, नेपालया तान्त्रिक चिकित्सा, तिबतया ज्यूड-व्की अध्ययन यानाः वास्तवय् पाश्चात्य चिकित्साया वंशज सु धइगु सोकेगु प्रण याना । थ्व प्रणय् तिबतया 'ज्यूड–व्की' अध्ययन यायेगु क्रमय् तत्सम्बन्धो विषयय् अनेक अध्ययन यायेगु ग्वसाः ग्वयाबलय् पाश्चात्यं न्ह्यागुं पूर्वीय देशयात परापूर्व कालं निसें गुजाःगु भ्रमात्मक कथं वर्णन याइगु जुयाच्वन धइगु विषयय् थनि नीप्यसः दँ न्ह्योयाह्म यूनानी महान् इतिहासकार हिरोदोतोसं ह्लासा (तिबत) देयात एसिया महाद्विपया उत्तरय् च्वापु गुँया उखेसं लुँ क्वाइपिं इमुचातय्गु वस्ति दुगु सुपाँय्यागु देश धकाः वर्णनं ह्निले मास्ति वयेक प्रस्ट याः । थुपिं साप हे भयङ्करपिं इमूचात शिकारी खिचात स्वयाः चीधिकः ध्वंचात स्वयाः तःधिकः जू हँ। ह्लासा दे धाथें इमूचातय्गु बस्तिया दे खइ ला ? हिरोदोतोसया वर्णनय् वास्तविक रूपं बिचाः याना स्वयेबलय् सुपाँय् देया वासिन्दा इमूचात धाःगु तापाकं निसें खंपिके न्यनाःलि वर्णन याःगुलि थथे अनुमान जू वन जुइफु । ह्लासा दे तसकं हे तजाःगु भूभागय् लाःगुलि खजा उगु बखतय् न्ह्यावलें खसु अथवा सुपाचं त्वपुया च्वन जुइ । अले अनया मनूतय् बस्तियात इमूचात धाःगु तसकं हे फय् सनीगु चिकुगु देश जूगुलिं थनया चट्टान जमीनय् लुँ क्वाइपिं ज्यामित ख्वातुसे च्वंगु सांगां भुनाः जमीनय् पुतलुं फ्यतुनाः अनया च्वामोसाया न्यकुतिं बँय् क्वाना च्वनीगु दृश्य तापाकं निसें खंपिके न्यना तःगु कथनय् हाकुसे ग्वारचा ग्वारचा इमूचात थें जाःपिं वासिन्दा धकाः च्वःगु जुइ ।

पाश्चात्य देया महान विद्वानतय्गु कर्म भूमिया नांजाःह्म प्राचीन इतिहासकारं भ्रमात्मक वर्णन याना वंगु सुपाँय् देशय् च्वंपिं इमूचात धाःपिं नाप नेपाःया प्राचीन बंशावलिइ नांजाःह्म राजकुमार सिंहसार्थ बाहुया पालं निसें नेपाली व्यापारीतसें बांलाक कालबिलया कुलिं चिना तये धुंकूगु वर्णन व्कोथाय् छेँछेँ पतिकं सियाच्वंगु हे खँ खः । उकिं पाश्चात्य मिखां थौं तकं भ्रमात्मक दृष्टि खना वयाच्वंगु पूर्वीय देत मध्ये ह्लासादे नाप नेपाःदेया अति प्राचीन स्वापू स्वाना च्वंगु दुगुलिं अनया सामाजिक वातावरणय् विशेषत उपचार कला सम्बन्धी विशेष अनुसन्धानात्मक अध्ययनया लागि बिलायतया क्याम्ब्रिज विश्वविद्यालयय् विज्ञान विषयया अवकास प्राप्त प्राध्यापक डा. एस. सी. च्यातर्जि (थौंकन्हे कालिम्पोङ्गय्) या सल्लाह कथं भूतान राजपरिवारपिनिगु संरक्षकत्वय् सञ्चालित जुयाच्वंगु 'धेछेङ–छोइलिङ' लामा गुम्बाय् तिबतया चिकित्सा शास्त्र अध्ययन याना च्वनाबलय् छन्हु पुलांगु सफुती ह्लासा देशय् प्रथम प्रकट जूगु पीडा अपच खः धइगु च्वया तःगु खना । थ्व अपच पीडा आदि युगयापिं मनूत नयेत्वने म्वाःपिं समाधि जिब यापनं यावत शक्ति धारण जुया च्वंपिं मध्ये छह्मसिनं छन्हु पूर्व जन्मया कर्म फल अनुसारं पहाडया कुंचाय् प्वाल्ल थिनाच्वंगु शिलाजो छकू नया

बिल । थ्व चीज भक्ष यासेंलि प्वाथय् अपच जुयाः पीडायुक्त एवं क्षारा जुल । थथे पीडा जुसेंलि ततःसकं अलाप बिलाप यानाः ख्वयाच्वंगु सः ब्रह्मां (ब्रह्म ?) ताल । अले थ्व पीडित मानवया उपरय् करुणा तयाः छु याःसा आरोग्य जुइ धइगु बिचाः याना स्वःबलय् आदि युगय् तथागतं चिकित्सा शास्त्रया उपदेश बिउगु लुमन । तथागतं अपचया पीडाय् लः दायेकाः त्वना बिल धाःसा आरोग्य जुइ धइगु कना बिज्याःगु आर्य उपदेश कृट्ट लुमंसे वल । अथः क्वाःगु लः त्वनेगु सल्ला ब्रह्मां सर्वप्रथम मानव वर्गयात बिल ।

आरोग्य प्राप्त जुल ।

वर्तमान चिकित्साय् नं क्वाःगु लःया गुण आरोग्य कार्यय् सत्य सावित जुया वयाच्वंगु दु । थुजाः थुजाःगु हे ह्लासा देया तमाम उपचारय् तथागतं कना बिज्याः थें प्राकृतिक उपचार समावेश जुयाच्वंगु खनेदु ।

ह्लासा देया चिकित्सकतसें धाइ– विश्वय् सर्वप्रथम मानवया पीडा अपच, थुकिया प्रथम उपचार क्वाःगु लः त्वनेगु विधि । थ्व विधिया प्रथम उपदेशक तथागत अले थ्व उपदेश पालन यायेत प्रथम सल्लाह ब्यूह्म चिकित्सक ब्रह्मा । थ्व हे खँया पुष्टि जुइगु छपु सिलः ऋग्वेदय् थथे दु–

सर्वेषाम् भैषजम् अंष्सुमे । हे मनुष्य ! सर्व प्रकारया वासः छंगु निंतिं लखय् जिं तये धुन ।

द्वन

"क्षी" ल्याः १५२ स पिदंगु 'लब्सी गनं' नांगु रमापति राज शर्माया च्वसुइ न्यागूगु पाराया च्यागूगु क्षवलय् "उकिं आम्लि नेपाल भाषाया मखु धकाः काचाक्क मतिइ तयेगु नं युक्तिया खँ जुइ मखु" च्वये माःथाय् द्वनाः 'जुइ' जक जू वंगुलि भिंकाः ब्वना दिसँ ।– सं.

अबला मिसाया सः

–कमला

खः जि छह्म अबला मिसा मचा
थन जि न्ह्याबलें याकःचा
संसार उज्वल यायृत वइगु
व्यर्थं जुइन तर जीवन जिगु ।

म्वायृमाः न्ह्याबलें ख्वबि हुयाः
स्वैत कने जिं दुनुगःया घाः
हे ज्ञानिगुनिपिं तिबः ब्यु भती
न्ह्याकेत जोवनया गति ।

सहयाय् सहयाय् जि दुःख सहयाय्
तर जिमित जक अन्याय छाय्
लोक नस्वाकेत जन्म जुया
सार याय् जिं थन जन्मया ।

[२२ पेजया ल्यं]

मायृक डोनल व डेबोराया सही छकः नं स्वया । अले 'आर.' या थासय् 'बि.' च्वयाः जिं थःगु नामय् सही तया । म्वं सी त्यंह्म मिसाया ह्लाःतय् लः ह्लाना बिया ।

मिसां म्वँतय् छकः स्वयाः मायृकयात धाल, " मायृक, फ्रिडीयात छकः स्वये हिँ सा । बिचरा फ्रिडी । जि यःह्म फ्रिडी । "

जि व क्वथां पिहां वया । सलह्मय् तिन्हुया । सलत बेतोरं ब्वाका । लिफः हे मस्वसे । सलया ख्वलं फिसःया पाराकील्या स्वांत दिपाः मदिक न्हुयाच्वन ।

पाराकील्या ! डेबोरा !

फिसःया स्वां ! व ल्यासे !

भायृह्यू ह्म– केशव मान शाक्य

मचाख्यः

ल्याःज्या (गणित) या न्ह्याइपु दबू

'गणित कपाः स्याकीगु विषय' धकाः गबलें धयादीमते। थ्व विश्वय् गणित ति न्ह्याइपुगु, गणित ति ज्याय् ख्यले दुगु विषय मेगु छु दइ। थौंया युगय् सुं गणित स्वयाः तापाक्क च्वनेगु स्वत धाःसा व समाज स्वयाः नं तापाक च्वने माली। अलय् गणित विज्ञानया जःपा ह्लाः नं खः गुगु मदयेकं विज्ञानं छुं नं प्रगति यायेगु असम्भव।

का सा, ल्याःज्याय् छिगु न्ह्यपु गुलि धिसिलाः छकः स्वयादिसँ। क्वय्यागु न्ह्यसःया लिसः दकलय् याकनं बिइफुह्म दकलय् बुद्धिमान खः।

१. च्यागः उज्वःगु ल्याःग्वः (जोडागु अंक) छचलाः दोछि (१,०००) दयेका दी फुला ?
२. ८+८+८ थथे ८ स्वंगः छचलाः २४ दयेके थाकु मजू। का सा अथे हे उज्वःगु (जोडागु) स्वंगः ल्याःग्वः (अंक) छचलाः २४ दयेका दिसँ सा।
३. त्वःफ्यूगु ल्याःग्वः छु धयादी फुला ?

८	२४	४
६	२८	८
६	२६	?

४. छगः फय्खः (हवाइ जहाज) येँ निसें कलकत्ता तक थ्यंकेत १ घण्टा व २० मिनेट माल, तर व हे फय्खः कलकत्तां येँ लित हःबलय् ८० मिनेट दयेवं गात। थथे छाय् जूगु ?
५. छह्म अबुं १५० तका अलय् मेह्म अबुं १०० तका थः थः काय्यात बिल। तर इमि निह्मं काय्पिसं थःपिन्त ब्यूगु धेबा ल्याः खाना स्वःबलय् निह्मस्यां यानाः १५० तका जक दत हँ। छु थ्व खँ खइला ?

चखुंचा ध्वग्गी

–दुर्गालाल

जिमि नापं गुलि यानाः जायका तैगु स्वांया चुलि
ध्वग्वी ख्वाःह्म चखुं वयाः क्वात्त क्वाना त्वंगु स्वरे

गोकः मछि ख्याये धुन हानं हानं जू वैच्वन
खिरि खिरि ह्लिलाः व्कन गिजय् याना च्वंगु स्वरे

इलय् बेलय् लः बियाः सुसाः कुसाः याना तया
चिकुं पुनाः सिइ धकाः सुया फांगां भुना तया

वया जुलं छुनिं छु थें मांया क्वसः हःगु बुँ थें
लुक्क वयाः तुक्क क्वानाः ख्याल याना च्वंगु स्वरे

---

६. छह्म भौचां छह्म छुँ लायेत ३ मिनेट माःसा स्वह्म भौचां स्वह्म छुँ लायेत गुलि ई माली ?
७. छगः बाकसय् १० जु ह्याउंगु, १० जु हाकुगु मुजा दु अथे हे १० जु ह्याउंगु व १० जु हाकुगु पंजा दु। छितः छजु मुजा व छजु पंजा न्ह्याये मालीबलय् ग्वःपा मुजा व ग्वःपा पंजा तक लिकाये माली ?
८. छपु पेन्सिल व छकू इरेजर न्यायेत छतका व क्विगः माः पेन्सिल इरेजर स्वयाः छतका थिके। का छि हे धयादिसँ पेन्सिल व इरेजरया मू गुलि गुलि जुइ।

न्ह्यब्वःह्म– विश्व चित्रकार

]'व्हो' या ब्वमिपिनिगु सुझाव कथं थुगु ल्याः निसें थुगु 'मचाख्यः' स्तम्भ तयागु खः। थुकियात ल्वःगु थी थी ज्वलंत ब्छयाहयादीत इनाप याना।
–सं.]

२०३१

मोहनिया

भिंतुना

नेपाल बैंक लिमिटेड

(स्थापित १९९४)

नेपाल भाषाया ख्यलय्

येँ, २७ गुंला । थौं च्वसापासापाखें सोभियत विद्वान डा. इल्या रेडकोया हनाय् छगू समारोह न्यायेकल । उबलय् वेकलं नेपालया सभ्यताया विकासय् नेवाः जातिया तःधंगु थाय् दुगु खँ थःगु अन्वेषणं खंगु खँ कना दिल । नापं वेकलं मिनायभं १५० दँ न्ह्यो हे दयेका थकूगु नेपाल भाषा शब्द-कोष याकनं हे पिहां वइगु खँ नं कना दिल ।

येँ, ७ अनला– थौ सुथय् थनया सभा गृहय् नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासा सञ्चालन समितिया ग्वसालय् जूगु स्वकोगु अन्तर हाइस्कूल नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासाया उद्घाटन कान्ति इश्वरी माध्यमिक विद्यालयया प्रधानाध्यापक भाजु बिज-यानन्द जोशीं याना दिल । उबलय् न्ह्यसः लिसः कासाया छह्म उपाध्यक्ष भाजु माणिकलाल श्रेष्ठं लसकुस न्वचु बिया दिल ।

थौं हे बहनी सभागृहय् प्यकोगु अन्तर क्या-म्पस नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासाया उद्घाटन पद्मकन्या क्याम्पसया क्याम्पस प्रमुख भाजु नोल वीर सिंह कंसकारं याना दिल । न्ह्यसः लिसः कासा सञ्चालन समितिया अध्यक्ष भाजु प्रेमबहादुर कंस-कारं लसकुस न्वचु बिया दिल ।

येँ, २१ अनला– थौं थनया सीघः विहारय् मिब्वाला परिवारया ग्वसालय् नेपाल भाषा चिनाखँ मुँज्या जुल । नांजाःह्म कवि धर्मरत्न 'यमि' या सभापतित्वय् जूगु मुँज्याय् छिह्नयह्म ल्यायह्म कविपिसं थःथःगु चिनाखँ न्यंका दिल । उबलय् ख्वपया नां जाःह्म कवि योगेन्द्र प्रधानं न्हू चिनाखँ व सैलि विषयय् नुवाना दिल ।

येँ, २८ अनला । थौं थनया सभा गृहय् जूगु प्यकोगु अन्तर क्याम्पस नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासाया प्यकोगु कासाया दथुइ मुनासःया दां भरिं भाजु मोहन श्रेष्ठं वंगु आषाढया ३ व ४ गते नेपाल भाषा पत्रिकाया ग्वाहालिया निंतिं मुना-सःया ग्वसालय् जूगु च्यारिटी शोया दां तका १६५१।२५ नेपाल भाषा पत्रिकाया प्रतिनिधियात लः ल्हाना दिल ।

येँ, २ ञला । थौं बहनी स्वयम्भुइ अनला लच्छि ज्ञानमाला भजन खलःया ग्वसालय् जूगु भजन सम्मेलनया बिजं समारोह जुल । उगु सम्मे-लनय् येँ, यल, ख्वप, भोत व मेमेगु गांया स्वोछथ्वः भजन खल व प्यथ्वः दापा खलकं ब्वति काःगु खः । ब्वति काःगु फुक खलःयात सिरपा व दसिपौ इनेगु ज्या नं जुल ।

येँ, ६ ञला थौं थनया वँतु त्वालय् भाषा सेवा खलःया ग्वसालय् नेपाःया मेमेगु भाय् नापं दुथ्याकाः ह्लापांगु नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलन जुल । नांजाःह्म भाषा सेवी भाजु ज्यान बहादुर नेवाःनं उद्घाटन याना दीगु उगु सम्मेलनया सभापतित्व काठमाडौं नगर पञ्चायतया सदस्य भाजु लीलाकृष्ण श्रेष्ठं याना दीगु खः । सम्मेलनय् नेपाल भाषा नापं नेपाली, गुरुङ, तामाङ, मगः, मैथलि, लेप्चा आदि भाषाया ल्यायह्म साहित्यकार-पिसं च्वसु ब्वना दिल । भिक्षु अश्वघोष व प्रो. आशाराम शाक्यपिसं न्वचु बिया दिल । कवि केशरी चित्तधर 'हृदय'जुं सिरपा लः ल्हाना दिल । चिनाखँ, च्वखँ व बाखनय् छसिकथं भाजु एक बहादुर मगः (मगः भाषा), मयजु मंगल देवी स्थापित व भाजु केदार जोशी ह्लाप जुल । बहनी संगीत सम्मेलन नं रुकः धायेक जुल । थ्वयां न्ह्यो भाषा सेवा खलःया अध्यक्ष भाजु राजू

सायमि लसकुस न्वचु व छ्याञ्जे भाजु राजू श्रेष्ठं प्रतिवेदन बिया दिल ।

येँ, १२ त्रला । थौं सुथय् थनया राष्ट्रिय सभा गृहय् नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासा सञ्चालन समितिया ग्वसालय् स्वकोगु अन्तर माध्यमिक विद्यालय नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासाया फाइनल जुल । कासाय् दकलय् अपो फुति कयाः परोपकार आदर्श माध्यमिक विद्यालयं थुगुसीया शील्ड त्याकल । विश्व निकेतन माध्यमिक विद्यालय ल्यू, व कन्यामन्दिर माध्यमिक विद्यालय लियां ल्यू जुल । भाषा जवाः भाजु सिद्धिरत्न कसाःजुं सिरपा लः ल्हाना दिल ।
सञ्चालन समितिया छ्याञ्जे भाजु प्रकास वीर सिंह कंसकारं लय्ता न्वचु बिया दिल ।

थौं हे बहनी राष्ट्रिय सभा गृहय् प्यकोगु अन्तर क्याम्पस नेपाल भाषा न्ह्यसः लिसः कासाया फाइनल जुल । थुगु कासाय् अमृत साइन्स क्याम्पसं त्याकाः थुगुसीया शील्द काल । पद्मकन्या क्याम्पस् ल्यू व शिक्षा शास्त्र इन्स्टिच्यूट (थिमि) लियां ल्यू जुल । न्ह्यसः लिसः कासा सञ्चालन समितिया अध्यक्ष भाजु प्रेम बहादुर कंसकारं सिरपा लः ल्हाना दिल । भाजु प्रकाश वीर सिंह कंसकारं लय्ता न्वचु बिया दिल ।

येँ, १७ त्रला । थौं थन त्यंगः त्वाःया सिद्धिदास बुह्नि खलःया ग्वसालय् महाकवि सिद्धिदास महाजुया सञ्छि व ह्नय्दँ बुह्निया लसताय् सुथ ह्नापां नसंचा हुलेगु ज्या जुल ।

यल, १६ त्रला । येँयाः पुह्निया लसताय् स्पोर्टस् सर्कल व बागमति पुस्तकालय गाःबाः, यलया मंकाः ग्वसालय् थनया गाःबाः त्वालय् छगू भव्य नेपाल भाषा संगीत सम्मेलन जुल । उगु दबुली गाःमाः खलः व पासा पुचः पाखें ख्वालः नं क्यंगु खः । नां जाःपिं कलाकारपिं भृगुराज, मदन कृष्ण, द्वारिका जोशी, राजु तुलाधर, किरण कुमारपिसं ब्वति काःगु उगु म्ये सम्मेलनय् प्यदो न्यादोलं मल्याक दर्शकत मुंगु खः ।

येँ, १९ त्रला । सिद्धिदास बुह्नि खलः, त्यंगः त्वाःया ग्वसालय् थौं थनया रक्तकाली छगू साहित्य सम्मेलन जुल । सम्मेलनया उद्‌घाटन भाषा जवाः सिद्धिरत्न कसाजुं याना दिल । सिलः ब्वनेगु ज्या कवि केशरी चित्तधर 'हृदय'जुं याना दिल । धर्मरत्न 'यमि', प्रेम बहादुर कंसकार, मानिकलाल श्रेष्ठ, जोगमेहर श्रेष्ठ, बैकुण्ठ प्रसाद लाकौल, सुन्दर कृष्ण जोशी भाजुपिसं सिद्धिदासया देन विषय नुवाना दिल । थ्वयां न्ह्यो ग्वसाः खलःया नायो भाजु दुर्गालाल श्रेष्ठं लसकुस न्वचु व छ्याञ्जे भाजु नारायण प्रसादं प्रतिवेदन न्यंका दिल । सम्मेलनया सभापतित्व भाजु फत्ते बहादुर सिंहं याना दीगु खः । " नेपाल भाषाया ख्यलय् सिद्धि सूर्य :" शीर्षकय् जूगु पतियोगितात्मक कविता सम्मेलनय् भाजु मान सिंह ह्नाप जुल । सिद्धिदास बुह्निया लसताय् ह्निगः जूगु चेसया फाइनल कासाय् भाजु रूपक राजभण्डारी व भाजु एस्. आर. शाक्य ह्नाप व ल्यू जुल । कविता व चेसय् सिरपा त्याकूपिन्त थौं हे भाजु बैकुण्ठ प्रसाद लाकौलं सिरपा लः ल्हाना दिल । बहनी संगीत सम्मेलन नं जुल ।

मिखां फांगा फयेके — 'ञी' या १५२ अंकयात

भूषण प्रसाद श्रेष्ट

" नेपाल भाषा वाङमयया परम्पराय् क्रमबद्ध सिलसिला चब्बुनाः थ्यं मथ्यं २०० दँ तकया थ्व भाषा सक्रिय रचनात्मक ज्यां मध्यान्तरय् लुकुं ब्यूगु सो दु ... "– प्रा. कमल प्रकाश मल्ल, " थ्व ... छगू अन्धकार राजमार्ग खः गन १५० दं मल्याक बित "– रामभक्त, थ्व ज्वः गुलँपुइ– " सिद्धिदास ··· तत्कालीन शासन व्यवस्थाप्रति हे विद्रोह यानाच्वंह्म छह्म क्रान्तिकारी ···" खः– प्रेमबहादुर कसाः । उकिं,

" वर्षा ख्वयुकुह्म धरतीया ह्मय्
तीजक थौंतिनि शरद दुचाःथें,
यमया ख्वाः हे म्वीभाय् दंक
सृष्टि-नंकिया हास्य पिचाःथें,
च्वे-क्वे उख्य-थुख्य शून्येतक नं
सिद्धि हे जक बिलिबिलि जाःथें "–

दुर्गा लालया सलय् सः जुयाः तपं च्वनी–

" सिद्धिदास ला छह्म सूर्यः
छगू उदाहरण
त्याग व तपस्याय् ।
... ...
सिद्धिदास ला छह्म सूर्यः
छगू प्रेरणा
सेवा व आराधनाय् ।
... ...
सिद्धिदास ला सूर्यः
तर, युग व्वी खः
सिद्धिया भूतं ब्यूगु वर्तमानया ।
... ...
सिद्धिदास ला सूर्यः
तर, भविष्य व्वी खः
व्वीसं पिनागु वर्तमानया । "– भूषणप्रसाद

थुथाय् 'व्वी' या धापू घुन्न थ्वइ– "सिद्धिदास नेपाल भाषाया जक मखु नेपालया हे महाकवि खः । "

" लबसी खँग्वः ··· नेपाल भाषाया मौलिक खँग्वः खः ··· " धकाः दसिसहित दं व्वाःह्म रमापति राज शर्माया ल्यू– " ··· ··· साधारण जनतायात व्यवहार धर्मया ज्ञान दयेकेत नेपाल भाषां ब्वनाः सोके सयेके दुगु व्वोगु अहो भाग्य खः । "– ठाकुर लाल माननंधर ।

रामनारायण प्रजापति, ख्वपया– " मायबुलु कःसूबुलुया कासां ह्मिता च्वंगु थ्व युग"य् मल्ल के. सुन्दर–

" बस ! जि ला
नुगः पिब्वये मफुगु ख्वाःपाः खः । "

" गुलिं विवश मनू कुमाःया घःचालय् च्वंगु चा थें " उकिं " जिं नं जा स्यू थ्व थें गद्दारी मेगु मदु, अयनं थौं नं छिमि हे पासा छह्म सी. आई. डी. जुल ? छाय् जुल ? " धकाः हालीह्म "प्वंगु च्याया कपथ् कसर नापं ल्यनाच्वंगु छफुति च्या त्वने ज्यूसां सुनां मत्वंगु च्या । बस थुलि हे मखा जि ! " " जोवनं हे व्वंगः लाका च्वनागु थ्व जीवन ! " घानाः " संसार दयेकेत जिं वैत निं स्याये । " " सिद्धान्त जिं नं ब्वना । तर सिद्धान्तया भोलुमय् हे मदुगु थ्व खँ जिं व हे अवस्थाय् स्यना " " जिं तइच्वनागु थ्व व्सुकाः व्सुकाः हे

जक मखु, न ह्लाना च्वनागु थ्व सासः नं सासः हे जक खः; मिल्ह्वइ च्वना मि ··· मि– दुख, वेदना पश्चातापया मि ··· " धकाः धाधां दुर्गालाल श्रेष्ठ हाकनं आवेशय् हाला दी– " जिगु उपस्थिति, जिगु अस्तित्व यच्चुसे च्वंगु इतिहासया पानाय् छफुति हाकुसेच्वंगु कलंकया फुति । " उकिं "का कयेकि, तछ्याना ब्यु थ्व मिखा, स्वहायेका ब्यु थ्व ह्लाः ! ह्वख्खना ब्यु याकनं थ्व नुगः ··· । "

"थन विषयागु सिमा आपाः दु ।" "व मनू मखु । राक्षस !" "राक्षस !" "खः, राक्षस ।" राक्षसं– "मनूतय्त जुल धाःसा दादां दादां तुतिं प्यंकु प्यंकु कपाः तछ्यानाः न्हचपु पिकयाः हे स्याये माःगु ।...... मस्तय्त ला लुत्त् लुयाः लुत्त्-लुयाः मिखा लिकयाः फक्व कष्ट बियाः च्याँय् च्याँय् ख्वयेकाः स्याये माःगु । गुलि कष्ट बियाः हि प्याहांमवयेक स्याये फत उलि हे ला साइगु हँ । मिस्तय्त जूसा न्हापां फक्व बलात्कार यानाःलि अंगभंग यानाः खत्तम याना व्छइबी माःगु । "थ्व परम्परा कायम याना तयेत छम्ह थ्याकमचा वइत मालाच्वंगु दु ।" उकिं "जि वया धर्म–पुत्र जुइत मानय् मजुल धाःसा जितः जक मखु गांया फुक्क मनूतय्त वं स्यानाः गामय् हे मि तइबी धाःगु ......" "राक्षस धर्मय् तताकेहे छुं हे धाइ मखु ।" क्षी "मनू पतित जुयाः राक्षस जूगु स्वये मयः" उकिं राक्षसं– "का न मनूया ला धकाः छचं हे छगः न्हचोने तये हल" नं "गुबलें मनूया ला नये म्वाःलेमा" अले "राक्षसतय्त स्यायेगु हे मानव धर्म ।" धकाः विजय मल्ल नं दुर्गालालया "स्वैगुं खवरदारीं आः थ्व ल्हाःती ब्रेक च्वनी मखुत ।" सलय् सः तयाः हाली । क्षी नं हाले– "खवरदार" "खः थ्व छगू जनताया विजय ख्युं थाय् सूर्यः लुइगु ।"

क्षीया सुचं

यक्व ब्वमिपिनि सल्ला व अनुरोध कथं थ्व हे वइगु ह्मपुजाया विशेषाङ्क निसें " क्षी " लय्पौया ग्राहक दयेकेगु नं व्यवस्था जूगु दु ।

पिहां वक्व पतिकं न्यायेगु बचं बिया दीपिन्त छेँय् छेँय् थ्यंकेगु ग्वसाः नं जुयां च्वनी ।

ग्राहक जुइ मंदुपिसं व पिहां वक्व पतिकं छगू छगू न्यायेगु इच्छा दुपिं ह्लापा बचं–पौ बिया मदीनिपिसं थःगु पूवंगु नां व थाय्बाय् व्छया हया दिसँ ।

ग्राहक ल्हापं– दच्छिया १२।– तका

(इलय् ब्यलय् पिहां वइगु तपं–पौ नापं) येँ पिनेया ग्राहकपिन्त हुलाक खर्च " क्षी "नं हे तइ ।

ल्या: कासाया लिस:

१. ८८८+८८+८+८+८=१,०००
२. २२+२=२४
३³−३=२४
३. ४ (सिथय् सिथय् च्वंगु ल्या: मुना: दुगंछि यातकि दथुइ च्वंगु ल्या: जुइ)
४. ६० मिनेटया बराबर १ घण्टा। उकिं, १ घण्टा २० मिनेट=८० मिनेट जुल। हानं फयूख: ब्व:गु नं उलि हे जुल।
५. थन निह्म अबु निह्म काय् धइगु प्यह्म मजुसें स्वह्म जक बाज्या, बौ व काय् ख:। बाज्यां बा:यात १५० तका बिउगुलिं हे लिकया: बा:नं काय्यात १०० तका दां बिउगु ख:।
६. ३ मिनेट हे (फुक्क भौतसें छगू हे इलय् ह्मतिं छह्म छह्म छुँ लाइ।)
७. छजु (निपा) मुजायात स्वपा मुजा लिकायेगु हे कुगा: छाय्कि स्वपाय् निपाया रंग (उं) अवश्य नं छगू हे जुइ। तर पंजाया खँय् थुलि अ:पु मजू। छाय्कि रंग याना: पाइगु मखुसे बछि पंजा जवगु बछि खवगु ह्ला:तिइ जक न्ह्यायेजो। उकिं २१ पा तक लिकाये मालेफु। २० पा तक पंजा लिका:सां फुक्क जवगु वा खवगु जुयेफु (१० पा ह्याउँगु, १० पा हाकुगु)।
८. पेन्सिलया मू छतका व न्याग: व इरेजरया न्याग: जक।

ज:

(नेपाल भाषाया दँ पौ)

त्रिचन्द्र कलेरया विद्यार्थी पासापिसं छित: याकनं हे ल:ल्हाये हइ।

२०३१

मोहनिया

भिंतुना

गुथिसंस्थान परिवार

रामशाहपथ

'भी' या धापू

नेपाल भाषाया पत्रिका

नेपाल भाषाय् पत्र पत्रिका धायेगु नामं 'नेपाल भाषा पत्रिका' न्हिपौ, 'क्षी' लय्पौ व 'जः' दँपौ स्वंगू हे जक ल्यं दनि । नेपाल भाषाया मेमेगु पत्र पत्रिका फुकं दिना वने धुंकल वा दिना च्वन । पत्र पत्रिका दिना वंगु वा दिनाच्वंगुया मू कारण आर्थिक समस्या हे खः । आर्थिक समस्या ज्यंकेत माःगु ग्राहक व विज्ञापन खः । थ्व नितां माक्व मुंके मफुत कि पत्रिका पिकाये मफइगु स्वभाविक हे खः । थ्व हे कारणं यानाः न्हापा पिहाँ वयाच्वंगु अपो धयाथें पत्रिका दिना वन । नेपाल भाषा भाषीतसें इलय् हे बांलाक बिचाः याये मफुगुलिं थौं क्षी छगू हे जक न्हिपौ, छगू हे जक लय्पौ व छगू हे जक दँपौ पिकयाः लुमदंसां लुदना च्वने माल । न्हूगु पत्रिका पिकायेके मबीगु सरकारया नीति कथं आः क्षी बिवस जुयाः हे नं लुदना च्वने माल । क्षीगु न्ह्योने मेगु लँपु हे मन्त ।

छुं ई न्ह्यो तक नेपाल भाषाय् तःगू मुनापौ (सामयिक संकलन) पिहां वयाच्वंगु खः। पिहां वयाच्वंगु मुनापौ मध्यय् तःगू ग्यसुलाक्क नं पिहां वयाच्वंगु खः । तर व मुनापौ नं सरकारं पिकायेके मबिउगुलिं विशेष यानाः नेपाल भाषा व साहित्य विकासया लँपुइ पंगलः थें हे जू वन । थुजाःगु अवस्थाय् नेपाल भाषाया पिहां वयाच्वंगु पत्र पत्रिकायात तिबः बीगु व दिनाच्वंगु पत्रिका हानं पिकायेत ग्वाहालि यायेगु क्षी सकस्यां कर्त्तव्य खः । भाषा व साहित्य विकासया निंतिं पत्र पत्रिका महत्वयात थुइकाः नेपाल भाषा प्रेमि सकस्यां थुखे ध्यान बी माःगु खनेदु । नेपाल भाषा व थ्वया साहित्य सरकारया गुगुं कथंया नं ग्वाहालि मदयेकं नेपाल भाषाभाषी जनताया जक कुतलं ब्वलना वयाच्वंगु खः । उकिं आः नं थःगु भाषा व साहित्यया विकासया निंतिं क्षी थःपिसं हे कुतःयाये माःगु दु । थथे जूगुलिं थःगु भाषायात म्वाकातयेत व जन साहित्यया विकास यायेत क्षीसं फुगु चाःगु सेवा नं याये माःगु दु । छम्ह निम्हस्यां जक सेवा यानां भाषा साहित्यया विकास बांलाक जुइ फइ मखु । मां भाय्या विकासया निंतिं क्षी फुकस्यां हे फुगु चाःगु सेवा याये माः । मां भाय्या सेवा यायेगु भावना सकसिकें दया च्वनी । तर भावना जक दयां ज्या जुइ मखु । भावना दुथें ज्या नं याये माः, ज्या याइपिन्त हःपाः व तिबः नं बी माः । नेपाल भाषाया पत्र पत्रिकाया थौंया अवस्था थुइके बलय् क्षीसं थ्व हे खँ चायेके माः । त्याससः दोछि जक ग्राहक दुसां, च्यागू झिगू जक विज्ञापन दुसां पत्र पत्रिका मद्दिक व बांलाक पिकाये फु । तर उलिहे गृाहक मुंके मफयाः, उलिहे विज्ञापन मुने मफयाः क्षीसं नेपाल भाषाया पत्र पत्रिका बांलाक पिकाये मफया च्वन । थ्व क्षीगु निंतिं तसकं दुःखया खँ खः । क्षीसं दुःख तायेका च्वना । थथे दुःख तायेके म्वायेकेत पत्र पत्रिकाया गृाहक जुयाः व फुपिसं विज्ञापन बियाः सकस्यां फुगुचाःगु ग्वाहालि याये माल । थ्व खँय् मांभाय् व साहित्य प्रेमि सकस्यां बिचाः वनीगु आशा याना ।

दुर्गा भवानीं
सकल देशवासीपिन्त
न्ह्याबलें सुदृष्ट तयेमा

मोहनि
२०३१

कृषि विकास बैंक
मू ज्यासः

नेपाल विद्युत करपोरेशनं
थः सकल ग्राहक वर्ग व शुभचिन्तकपिन्त
मोहनिया लसताय्

भिन्तुना

देछाया

नेपाल विद्युत करपोरेशन

वइगु स्वांयाः पुह्रि बलय् च्वसापासाया नीन्यादँ बुह्रि तःजिक
न्यायेकेत आवंनिसें फुगुचाःगु ग्वाहालि याना दिसँ ।

इलं झीत पिया च्वनी मखु, ई लिसें झी न्ह्याये माःगु दु।
उकिं झीगु दे न्ह्यज्याकेगु कुतलय् लिधंसा बीगु
जिमिगु नं दुनुगःया इच्छा दु।

लुमंका दिसँ

जिपिं

- लुकास सर्भिस ओवरसीज, बिलायत व
- इण्डियन लुकास सर्भिस, भारतया उत्पादन कार, ट्रक, ट्रैक्टर, रोड रोलर इत्यादिया स्पेयर पार्ट्स्।
- मेसि फर्गुसन ट्रैक्टर भारतीय व बिलायती
- बिलायत स्थित क्राइस्लर कम्पनीयागु कार व मेमेगु बाहन
- रेप्को कम्पनीयागु क्लच प्लेट
- इण्डियन अक्सिजन लिमिटेडया विभिन्न प्रकारयागु अक्सिजन ग्यास, व
- मेमेगु विभिन्न कम्पनीया मेसीनरी व अन्यान्य सामग्रीया

जिपिं नेपाल अधिराज्यया निंतिं वितरक खः
सेवा यायेगु अवसर बिया दिसँ।

भाजुरत्न इन्जिनीयरिंग एण्ड सेल्स प्रा. लि.

पो. बा. नं. १३३

ज्योतिभवन, कान्तिपथ, काठमाडौं

शाखा – वीरगञ्ज, विराटनगर, भैरहवा, हेटौंडा

मुद्रक :— नेपाल प्रेस, ६/५६८ शुक्रपथ,कान्तिपुर